

УКРАЇНСЬКІ ХРИСТІЯНСЬКІ ВІСТІ

UKRAINISCHE CHRISTLICHE
NACHRICHTEN
UKRAINIAN CHRISTIAN NEWS

Рік I.

19— Березень-Квітень —63

Ч. 1.

ВІД РЕДАКЦІЇ

Да воскреснет Бог,
і раточатъся врази Его!

Під гомін воскресних дзвонів з'являється оце в перше на нашому небосхилі новий провісник громадського життя, новий журнал християнської думки та здорової політики — «Українські Християнські Вісті», — присвячений справам видавничих публікацій, питанню релігійних і церковних відносин, нашим визвольним змаганням, літературі і політиці.

Радісна пісня «Христос Воскресе» супроводжає його появу і це дає запоруку, що новий журнал в нашій дійсності дасть поштовх до нової радості. Не полемізуймо зі собою, відкиньмо буденні чвари та обійміймо один одного і возвеселімося в онь. Хай журнал голосить вістку, що по лотих переслідуваннях прийде день радості, що по Голгофті прийде Воскресення День!

Живемо в осередку нашої еміграції в Європі і диспонуємо безліччю наших журналів, тижневиків і місячників, тому здавалося б, що поява нового журналу не на часі. А приглянувшись ближче нашому житті, ми бачимо розпорошеність, ворожість супроти себе, незгармонізованість. І заходить питання, чому це діється, в чийому інтересі ми себе звойовуємо? Чому у нас не прийде до консолідації, до збратання?

Політичне життя наше кволе, бракує здорової думки, ворог наступає на нас в кожній ділянці, а найбільше релігійній! А ми місто дати відсіч спільними силами, годимося з його намаганнями, оскільки лишася релігійне життя як приватну справу кожного і кожної і не виявляємо ніякого активізму до гармонізації.

Недавно відбулася перша сесія Вселенського Собору, що зворушила уми цілого світу. Усі народи світу прибули до столиці Верховних Апостолів св. Петра і св. Павла — Риму, щоб включитись до переважної події в житті Церкви і народів. Прибули наші всі Владики по цей бік заслони, та не прибули з ними наші вірні, зокрема наші журналісти і кореспонденти. Наші Владики явилися немов осиротілі, коли не могли свого голосу передати на сторінки нашої преси, принайменше в такій силі, як цього вимагає вага нашого часу. Ця прикра неприязність наших світських кореспондентів говорила виразно, що ми у релігійному питанню не надаємо великого значення. Якже рідко відбуваються Все-

ленські Собори і щасливі ті, що якраз жили в часі їх нарад! А ми мов незрячі діти рішили зігнувати цю подію. Буквально ніхто не явився за виїмком нашого представника. Тому не можна було виторити середовища нашої думки, як це вчинили інші народи, що кожного дня видавали бюлетень. Українська преса не була заступлена, хоч стільки журналістами в Європі диспонуємо. Питаємо за причинами тої поведінки і находимо їх у нашому релігійному індеферентизмі. Недоцінювання зв'язків з Римом, брак наших представників вправ тінню на нас і неможемо себе виправдати.

Тому Український Християнський Союз рішив на своєму засіданні приступити до видання власного журналу і промостити шлях здоровій християнській думці, вказати нову дорогу нашій громадській дійсності.

Живемо в Західній Німеччині, де державою править Християнсько-демократична партія, а у нас не має відповідника, щоб зговоритись з господарем цього краю. У нас різні партійні угруповання, але які стоять на ліберальних засадах, націоналістичних або соціалістичних, а бракує журналу з християнським наставленням.

Ми християнський народ! Не можемо погодитись з думкою, що маємо далі жити без свого органу, як це діється у інших народів, що стоять на християнських позиціях. Нашим завданням буде дати оцінку нашим відносинам і вказати дорогу позначену нашою тисячрічною християнською поставою. Ми мусимо стати на барикади воюючого християнзму і могутнім голосом кликати до консолідації усіх християнських сил.

Також насвітлення наших недавніх визвольних змагань потребує корективи. У нас видвигається на педестал героїзму тих людей, які на це не заслуговують, так своїм життям як і вчинками. Бажасмо нести на собі частину відповідальности за відносини, які стали нездорові і потребують направи. Ми мусимо вийти з утопіння і стати на зустріч подіям, що грядуть, стати в авангарді тих, що дорожать свободою і сумлінням народів.

З вірою у майбутнє, що діємо в доброму намірі, приступаємо до видання «Українських Християнських Вістей» і просимо наш загальний прихильний прийняти.

Віддаємо себе під опіку нашої Богородиці Пречистої Диви Марії і Її поручасмо наші сподівання, наші надії на майбутнє.

З Світлим Празником Воскресення Христового шлемо щонайщиріші святочні побажання Українським Владикам, з окрема Вископпреосвященному, нашому Дорогому Митрополитові, Кир Йосифові, нашим обом Митрополитам і нашим двом Архиепископам по цей бік заслони, як також Митрополитам православної Церкви і усім українським Владикам, Всечесному духовенству, монашим чинам і українським католицьким установам та іншим організаціям, усьому українському громадянству на рідних землях і в вільному світі.
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Український Християнський Союз в Мінхені.

Привіт Митрополитові Кир Йосифові

Наш Митрополит, довголітній в'язень концтаборів Сибіру, Кир Йосиф Сліпий повернув зо заслання і живе у вічному місті Римі. Вістка про це облетіла весь світ і на хвилину радія подано до відома цю несподівану, а як радісну вістку, що вже 10. 2. 1963 р. був на приватній аудієнції у папи Івана XXIII-го.

Та найбільше зворушила вона нас, Українців, що весь час звертали свої очі в бік нашої батьківщини, у бік Сибіру, де перебував наш галицький Митрополит. Минув рік від того дня, як ми за ініціативою Митрополита Кир Максима, з нагоди Його ім'янин, приступили до щоденних молитов за повернення на волю Ісповідника Христового.

І сталося чудо, наші молитви були вислухані. Між нами опинився дорогий наш Владика, Митрополит, Великий наш Страдник.

Не могли ми відчувати більшу радість у таку безпросвітну хвилину своєї скитальщини, як довідались, що Митрополит Кир Йосиф став гостем Папи Римського. Всі Українці в розсіянні по світі засипали привітани і вітаннями Його приїзд. Всі ми в день 17. 2. 1963 р. зібралися по церквах нашого скупчення, щоб післати до Всевишнього свої молитви подяки за щасливий поворот з заслання, що наш Митрополит живий і здоровий. Та не тільки Українці католики, але також наші брати православні долучилися до цього великого свята і взяли участь у Богослуженнях та Академіях.

Непрослідимі є дороги Господні! Здавалося, що з неволі немає рятунку для нашого Владика, аж тут значева радісна вістка злетіла метеором на нас скитальців! Більш земської радості годі було собі уявити! Вісімнадцять років страждання і поневіряння проминуло на наказ Господній. Свої найщиріші молитви ми слали перед Престіл Божий, щоб мати між нами нашого дорогого Митрополита — точ першість належить тим, які знаходяться в рідному краю, або терплять на Сибірі.

Тому радіймо з приводу Його приїзду до нас! Вітаймо Його зі щирого серця, що терпіння Його скінчилася, що можемо радісно обмінятися своїми думками, що можемо легше пережити свої щоденні турботи. Яку ж неймовірну силу дав Йому Господь, що Він витримав неописані терпіння. А завдяки Йому ми могли видержати важку пробу серед інших народів, що на нас дивляться як на покидьків. Завдяки Його стражданню росла наша Церква на скитальщині, в той час вона на батьківщині стала побоевищем, на якому змагалися добрі сили зі злими. Якими словеси маємо Вас вітати, наш дорогий Архипастирю? Що маємо обіцяти Вам як безконечну вдячність за те, що Ви стали для нас символом боротьби за українську католицьку Церкву, за наш многострадальний народ!

Нехай буде Хвала Господеві, що нам охоронив одиноким нашого Владика переємника церковної влади по Слuzі Божім Митрополиті Кир Андрееві, що дав Йому силу видержати ті нелюдські знущання!

Нехай буде дяка нашому св. Отцеві, Папі Римському, Іванові XXIII-му, що завдяки Йому наш Первоієрарх між нами, що Він на волі. Не було б Вселенського Собору, не було б нашого Митрополита між нами. Св. Дух спричинив хід подій від Собору аж до звільнення нашого Дорогого Владика, Кир Йосифа.

Тому клонім голови наші перед постаттю свого Первоієрарха і дякуймо Йому за мужню поставу в обличчі страждань і переслідувань! Обіцяймо Йому

послух, станьмо кріпше при Ньому і нашій Церкві! І просім Господа про довгі і щасливі літа. Супроводжаймо всі Його теперішні і майбутні дні своєю щирою молитвою, щоб Господь на далі ним опікувався.

Вітайте наш Дорогий Митрополите і Владико, Христовий Ісповіднику! На многі і Благі Літа!

Український Християнський Союз

ВЕЛИКИЙ НЕПРИСУТНИЙ

Наче дзвін сколихнувся, грім могутній,
Що збудив людську совість у світі,
То, Великий говорив Неприсутній —
На Соборі Отцям незабутній —
Ісповідник за віру в Воркуті!

Мов Апостол Андрей Первозванний,
Що стару Русь благословляв,
Так Він — Кир Йосиф Богомданний,
З поміж народу Муж Ізбранний
Сибірські тайги просвіщав.

Як воїн Христа надів Він зброю:
Щит віри і шолом спасення.
З мечем духа в безустанному бою
Наругу зносив та неволю,
Щоб правді зблизить Воскресення.

В душі біль, в серці рани відкриті,
Іскри Віри в очах і Надії:
Свій народ, світлом Віри зміцнити,
Божим духом серця оживити,
І жити й умерти за Христові Ідеї.

Забувши власний біль і муки,
За ката Господа благав
В оковах в небо зносив руки,
І щоб не впасти в стан розпуки —
Потіхи в молитвах шукав.

В снігах, чи в шаттах під землею
Велетень духа і Святець
В драгу закутаний кирею
Шукав за волецьки зорею,
Мріяв про вічності вінець.

МИТРОПОЛИТ НА ВОЛІ

В зимову пору, місяць лютий,
На світі зима лотувала.
Здавалося всім забутий,
Кайданами стряс муж закутий,
Аж темна тюрма задрожала.

Первоієрарх, Князь Церкви України,
Кир Йосиф Сліпий — Ісповідник
Стовп Вірності, Єдності Віри
Апостол Слов'ян на Сибірі —
З каторги повертав, як побідник!

Прострадавши вісімнадцяту зиму,
Вісімнадцять років у в'язниці.
Звільнений, не в вільну Україну,
Лиш знова на чужину до Риму —
Йде Апостол Новий до Столиці.

Пригорнув наче батько дитину
Сам Папа, сам Намісник Христовий
У сльозах: «Наш Возлюблений Сину»
Звеселив нас Ісус в цю хвилину
Від сліз до сердечної любові!

3 релігійної тематики

По першій сесії Вселенського II. Ватиканського Собору

Епохальною подією наших днів був скликаний Папою Іваном XXIII-им II Ватиканський Собор. Підготовчі праці тривали два роки і врешті надійшов очікуваний день. Скільки радості, а рівночасно й тривоги супроводжало його скликання в час назриваючих конфліктів, в час міждержавних сварів. Бо коли скликувано Собори в перших століттях християнства тоді не заходила потреба такої підготовки, як сьогодні. Тоді цар Констянтин, який дав Церкві медіолянським едиктом в 313 році свободу в поширюванні і діянні, скликав собор на підставі своєї імперської влади. У скликуванні дальших Соборів царі і королі були помічними — вони підготовляли наради. В середньовіччі авторитет папів був мірдайним для всієї християнської Європи, але коли треба було скликати I Собор Ватиканський, як папський світській державі загрожувало, треба було вже великої під-

готовки. Що ж говорити про теперішній Собор, коли до боротьби з християнством стали озброєні держави і треба було мужньої постави та великих зусиль, щоб Собор пройшов гідно, щоб викликав заінтересування народів.

Та запоруку за успіх давав сам папа Римський, натхнений св. Духом, що Собор під теперішню пору, має всі шанси, поминаючи намагання усіх диявольських сил, провести свої наради достойно і велично та з повним успіхом.

На заклик Папи прибули всі владика і соборові експерти, прибули теж спостерігачі від незедених церков, приїхали представники держав, взяли у великій кількості участь і представники преси.

Надійшов пропам'ятний день 11 жовтня 1962 р., перший день Соборових нарад. З якою нетерпелістю і хвилюванням чекали на відкриття вірні католицької церкви, скільки то прочан прибуло,

щоб приглянутись принаймні ззовні до походу Соборових Отців. — А тимчасом в-ночі італійське небо вкрилося оливняними хмарами і дощ падав усю ніч. А це ворожило, що не буде тієї його частини — зовнішнього вияву, в якій саме вірні були найбільше зацікавлені. Поплили молитви з сердець прочан за успіх нарад і сталося чудо, зливний дощ нагло перестав падати і ясне сонце своїми проміннями залило всю Петрову площу. Веселіше стало на душі і бадьорий дух вступив в усіх.

Точно о 8 і пів ранком рушив похід владик і соборових отців з забудувань Ватикану до храму св. Петра. Перед наші очі виринув імпозантний похід владик у своїх сніжно-білих ризах. Владика вісімками поважно йшли до храму, перші Отці Сходу, Наші Владика, за ними Отці Заходу. Досі ми не бачили такої картини на площі св. Петра. Були святі Роки, бували врочистості але, те, що ми те-

З першої стрічі Папи Римського Івана XXIII з нашим Митрополитом Кир Йосифом, Великим Страдником, що прибув на запросини Папи до Вічного міста — Риму.

Привітаймо ж і ми Українці,
Владика дорогого на волі!
Пастиря, що так славно на стійці
Боронив, захищав свої вівці
І терпів з ними пекло неволі.

Об'єднаймося кругом Батька-Владика
В чужині і за рідним порогом.
І просім: Наш Владико Великий!
Наче крила розпрости вільні руки
Помолись за нас перед Богом!

Вітаєм гарячим привітом
Тебе, Отця Церкви Святої!
Бажаєм, стій рідним Гранітом,
Ясний наче промінь над світом,
Веди нас до правди, до Волі!

о. Василь ПРИЙМА

пер побачили переходило наше уявлення. На обличчях усіх панував спокій. З затасним віддыхом стежили римляни і приїжджі за походом Владик. Якже приємно було побачити серед них наших Владик з двома митрополитами. По роках переслідувань, які ще й досі тривають, з'явилися наші владки по цей бік залізної заслони і то з усіх частин світу, щоб репрезентувати нашу Церкву, щоб взяти в нарадах участь, як рівні з рівними. Сльози радості пили обличчям, що ми вже діждали такої спасенної хвилини. Бо коли ми добиваємося своїх прав у народів Заходу — бож на Схід нема що надіятись — ніде їх не находимо, поминаючи наші зусилля, тоді тут беремо участь як повноправні, як члени католицької Церкви, яка нас завжди в найтяжчі хвилини обороняла і нам допомагає, а тепер достойно вітає.

Та впарі з тим, ми, оглянувшись поміж собою, не зауважили своїх кореспондентів і наша радість зі смутком обнялась. Не можна було зрозуміти браку заінтересування з боку наших політиків, наших публіцистів. Немов провалились під землю! Очікували ми теж наших братів православних, які разом з нами зазнали в часі нашого ексodus стільки ласк від св. Отця, та їх не було. Прибули в великій кількості протестанти та православні інших народів, а навіть прибули ті, що про Ватикан колись писали: «Це півживий мертвець, і ніякий Собор не може його воскресити». Московські безбожники думали так, як колись Синедріон, Пилат, та всі вороги Христа. Та відкритою нашою раною, ударом для нас був брак нашого Митрополита Кир Йосифа Сліпого!

Відкриваючи Собор, Святіший Отець Іван XXIII сказав, що подвійним є завдання Божої Церкви в сучасній епосі. Зберігати незмінні правди св. віри і здобути для неї сучасний світ. Св. Отець підкреслив, що Собори минулих століть є найкращим свідомством живучості Церкви. Теперішній Собор має вказати на тяглість католицької науки і представити її людству в промінюючій формі, беручи до уваги вимоги і потреби нашого часу.

Сяюча постать Ісуса Христа залишається далі в самому осередку історії і життя. Мешканці землі або еднаються з ним і з Його Церквою або живуть без нього, поборюючи Його Церкву, викликаючи замішання в світі, що веде до братовбивчої війни. Кожне зібрання Собору голосить потребу одно-

сти і стремить до поширення зрозуміння правди в світі, щоб панувала любов і взаємне довіря так у родині, як в прилюдному житті.

Святіший Отець закликав до молитви за успіх праць Собору, молитви за зєдинення всіх християн під одним пастирем.

Наради першої сесії тривали два місяці. В часі нарад панував справжній мир Божий. Зустрічалися Владики з усіх сторін світу, щоб під проводом Папи спільно розглянути і розв'язати усі важливі питання Христової Церкви. Всі сповнялися духом вселенськості Христової Церкви, що так могутньо промовляє на кожній сторінці Христового Благовістя, як про це

висловився наш Митрополит Кир Максим.

Йдучи за ходом думок нашого Вископреосвященного Кир Максима успіх Собору на першій сесії був так наявний, що він заключається в наступних точках:

1. Бажанням Собору було допомогти католикам і некатоликам, віруючим і невіруючим зрозуміти краще науку Христа, ширіше полюбити Його одну святу, неподільну Церкву та глибше перенятись її євангельським навчанням. Звідсілля той глибоко пасторальний підхід Отців Собору до Всіх питань: Про Боже обявлення і форми його збереження в Христовій (Закінчення на стор. 5.)

Успіхи ватиканської дипломатії

Римські часописи подають, що у зв'язку з прийняттям 50 представників преси на прилюдній авдієнції з нагоди передання сенатором Гронкім мирової нагороди товариства Бальцана Папі Римському як великому речникові миру між народами і державами — був також присутній Алексій Аджубей, редактор московських «Ізвестій», зять Микити Хрущова, разом із своєю дружиною.

Після групової авдієнції ред. Аджубей виявив бажання бути на приватній авдієнції у папи, нащо ватиканські круги погодились. Ред. Аджубей прийшов в темному одязі зі срібною краваткою, а його дружина Рада мала ясно сирійським костюм і чорний вуаль. Ввійшовши до кімнати прийняв, обоє зложили низький поклін, а Папа відповів стисненням рук. Що було предметом розмови, невідомо.

Ця подія вимагає особливих коментарів, якщо зважити, що до сьогодні майже не було можливості наближення Советів до Апостольського престолу. Ватиканський Собор відчинив двері і для них, хоч до цього часу папу зневажувало останніми словами. В слід за виїздом Митрополита Кир Йосифа Сліпого до Риму, прибув гість з Москви, редактор Ізвестій, щоб, як здогадуються, промостити дорогу М. Хрущову, який при нагоді ревізити президентові Італії бажав би конечно бути прийнятий папою.

Вже сама вістка, що секретар комуністичної партії бажав бути на авдієнції, виразно вказує на позицію пап у світі. За Папою стоять католицькі нації і безбожництву слід рахуватись зі становищем Христового Намісника.

Але в гру входять також справні засадничої натуре. Приняття

М. Хрущова без ніяких застережень було би не можливе. Уряд ССРСР, який безоглядно переслідує католицьку Церкву, мусів би наперед зложити заяву, що надає свободу католицькій Церкві, а грі-католицькій зокрема. Без цього не можливе зближення між речниками протилежних світоглядів!

Св. Отець, що бажає миру між народами, ніяк не згідний з методами, які стосуються в ССРСР, де релігію уважається за опіум для народу, де зліквідовано нашу Церкву і знищено 10 наших владик, а остав між живими одиницький Кир Йосиф (На Чехії ще живе-пробуває в тюрмі еп. Гопко), де досі караються наші священники і вірні за свою прив'язаність до Апостольського Престолу. З порожніми руками М. Хрущов не може прибути до католицької Італії і не дати гарантій свободи католицькій Церкві. Бож коли навіть переслідується віру, то всеж таки православна Церква втішається певною свободою. Чомуж не мала би мати тих прав наша Церква?

Назривають нові події в світі і нашим слабим умом ми не можемо схопити сенсу їх, але вірно, що у всьому діє св. Дух і що нічого без нього статись не може. Завірно Папі Римському і будьмо спокійні.

Це радимо також Д. Донцову, який в своїй статті в «Шляху Перемоги» сильно заатакував ватиканські круги з приводу пропаганди за миром і немовби лякався, що через те релігійний спротив в УССР зменшиться. Маємо дані, твердити, що наші люди в УССР раді, що наш Митрополит Кир Йосиф в Римі.

Коментатор

о. Дионісій Кульчицький

Вигляди християнсько-політичних партій в Європі

Початки християнсько-політичних партій в Європі сягають тих часів, коли то по французькій революції, виринула потреба сильнішої участі світських людей для оборони християнства в прилюдному житті. Поява виразно католицької делегації на Віденському Конгресі 1815 р. (з Українців виступав, як делегат, наш митрополит Ангелович — наше підкреслення) є яскравим прикладом того, що європейські католики не зреклися своїх політичних аспірацій, коли йшло про історичну долю Європи.

В Німеччині силою обставин, католики були змушені організуватися, щоб боронити своїх життєвих інтересів. На першому Національному Конгресі 1848-1849 рр. виступає вже католицький клуб, а в Пруській палаті послів твориться католицька фракція, хоч без більшого значення. На особливу згадку заслуговує тут християнська партія «Центрум», яка перетривала аж до приходу Гітлера до

влади. (Українці в тому часі були переслідувані російськими царями Миколою I і другими; боронили самих підстав християнства аж поки не улягли в нерівному бою, — підкреслення наше).

В 1945 р. (себто на наших очах) постає в Баварії Християнська Соціально-Унія, з чисто сепаратичними тенденціями, нав'язуючи до традицій Баварської Народної Партії. На господарській раді в Франкфурті 1948 р. приходить перший раз до злиття Христ. Соціальної Унії Баварії з Христ. Демократичною Унією в Надренні.

В Еспанії в половині 19 ст. закликав до творення християнського руху славний на тодішні часи парламентарист Доносо Кортес. В тому самому часі постає в Англії Християнсько-соціальний Рух для реалізації християнських постулатів в соціальному житті через самопоміч. З виразно політичним обличчям виступає Християнсько-соціально-Партія Австрії, основана 1880 р. Від неї взяла початок Хри-

стіянсько-соціально Народна Партія Чехо-Словаччини в 1919 р. В 1918 р. творяться в найширшому того слова значенні християнсько-політичні партії Франції, Бельгії, Голландії й Італії.

За прикладом християнсько-соціалістичної партії Австрії й серед нас у Галичині, створили були своєрідну християнську партію радник двора Олександр Барвінський, проф. львівського університету д-р Кирило Студинський, а офіціозом партії був щоденник «Руслан». Та, на жаль, ідеї Барвінського й Студинського не могли знайти сильного відгому серед широких кіл нашого громадянства тодішньої Галичини, бо натрапили на сильний радикалізм, а також на ліберальний наш рух, репрезентований «Ділом», як народно-демократична партія. Все таки Християнсько-суспільна партія видержала свою пробу, а її лідер, радник двора Барвінський, був навіть членом конституанти проголошеної в 1918 р. у Львові перед 1-им листопадом, а відтак став міністром віровизнань і освіти в українському уряді.

ПО ПЕРШІЙ СЕСІЇ ВСЕЛЕНСЬКОГО П. ВАТИКАНСЬКОГО СОБОРУ

(Закінчення зі стор. 4.)

Церкві, про саме поняття Церкви і її проводу.

2. Дальшим надзвичайно зворушливим явищем тієї сесії була безумовно ясна, загальна, постійна свідомість абсолютної кінченості єдності Христової Церкви. Мабуть може ніколи не було так щирого, так загального бажання об'єднання всіх християн в одній, соборній і апостольській Церкві.

Під цим оглядом ми Українці католики і православні повинні безмежно радіти, що та Божя стихія релігійної єдності допоможе нам взаємно віднайти тих 99 узлів, що нас релігійно і національно єднують. Цього від нас домагається сам Христос, Його Свята Церква і український нарід.

3. Незвичайно важним явищем Собору був великий зворот Християнського Заходу до духовності і традиції та звичаїв Християнського Сходу. А вже коли йдеться про літургічну і мистецьку красу нашого українського обряду після відслуження нашої Архидрейської Св. Літургії в Соборі св. Петра в дні 1-го Листопада, дні проголошення нашої самостійності на Західних Землях, Отці латинники не могли знайти слів признання для краси і величі нашого обряду та зі захопленням gratулювали нашій

Церкві за посідання отого неоціненого святого Скарбу.

4. Вкінці та повна свобода слова і вислову думки, яка перейшла далеко всі сподівання навіть православних і протестантських спостерігачів приярних на всіх нарадах, ясно вказувала перед світом черговий раз, що стислість науки Христової і високі її вимоги моралі не тільки не обмежують правдивої свободи духа людини, але навпаки все вище і вище підносять горизонти її найшляхетніших змагань.

Минула перша сесія так скоро і непомітно, затіснення зв'язків було так виразне, що Соборові Отці відіжджали з тугою за минулим. Але розіздилися в тій надії, що на другій сесії знова зустрінуться. Відіздили теж наші Владики в тому переконанні, що сповнили належно свій обов'язок, що зустрінуться з православними Владиками, які, хоч не всі прибудуть як спостерігачі.

А коли на другій сесії вже буде брати участь наш Митрополит-Ісповідник Кир Йосиф, то це дасть нам ще більшу гарантію тих успіхів, за якими стежить весь український нарід. Напевно буде заступлена наша преса, яка першу сесію прогавила.

Коли йде мова про підставові заложення, християнські політичні партії є того переконання, що на християнах спочиває відповідальність щодо формування суспільних і господарських відносин у народі, а це з трьох причин, які впливають з католицької постави до життя: а) хто утікає від політичного життя і ховається тільки в т. зв. чистім і духовім християнстві, той не зрозумів науки Ісуса Христа, який через прийняття людської природи «вступив» також в історичне і соціальне життя людства. (Пій XII); б) суспільні відносини, які «утруднюють розвиток християнського життя, або практично унеможливають його» (Пій XII), є язвами, з якими християнство мусить боротися так довго, поки їх не знищить; в) Церква, як «життєвий принцип людських суспільств, має свою соціальну науку», в якій основні норми суспільного порядку випливають з природного права і Божого об'явлення; крім цього католицька соціальна наука залишає багато простору «щоб достосувати до змінних обставин», не заперечуючи при цьому католицьких принципів (Пій XI).

Немає сумніву, що християнсько-політичні партії мають перед собою величезні можливості розвитку.

(Закінчення на стор. 6)

Володимир Мацяк, академик

Нам треба здорової синтези і зразкової

Від тисяч літ український нарід був і є в своїй душі наскрізь релігійний. Роля і значення релігії і Церкви була в Україні найчастіше духово, морально і політично вирішальною. Це була і є в нас так безпірна правда, що вона в наших часах, на превеликий жаль перейшла в банальний трафарет.

Проте наші християнські генерації з кінця 19-го і початків 20 століття і аж по нині були і є наочними свідками трагічних фактів надмірної пересадної, часто виключної лаяцизації (зісвітчення) великої частини українського народу, його життя і його провідних державно-політичних чи партійно політичних діячів, з усіма найчастіше відемними виявами і наслідками цієї лаяцизації.

В українських конституантах і репрезентаціях відновленої нашої самостійної державности 1917-1919 і пізніше в Києві і у Львові наш споконвіку християнський нарід взагалі немав жадного виразно, отверто і безастережно християнського формою і змістом парламентарного представництва, немав річ у нас куріозна впливової християнсько-політичної партії з по-

літичною християнською програмою і метою (немали православні, а католики лише по одному або двох представниках УНРади, або пізніше в польському соймі).

Так само сьогодні на скитальщині у вільному західному світі — на превелике диво — український споконвіку традиційно глибоко релігійний і побожний нарід не має у великому вахлярі різних політичних угруповань і партій жодної безастережно християнської політичної партії, яка виключно такою себе маніфестувала б і так діяла. Все одно чи католицької, чи православної чи спільно об'єднаної з визнавців обох наших Церков, великими історичними заслугами і традиціями для України. Але знаємо, що сливе всі давніші і нинішні світські політичні діячі менш чи більш приватно, нераз з деякою стидливістю заявляли себе чи заявляють християнами і може так діяли і діють.

Можна дивуватись чи не дивуватись такому трагічному в нашому християнському народі — надмірному лаяцизмові — але вже крайній час з'ясувати ясно причини і коріння цієї нашої трагедії тим більше, що в краю під жахливою комуністично-атеїстичною тиранією, при всіх накинених йому окупантом формах і змісті політичного життя, наш нарід у глибинах своєї збірної і індивідуальної душі, чи скрито чи більш одверто маніфестує, що й надалі залишається глибоко релігійним.

Знаємо як це було у нас, головно на найбільш свобідних для всебічного розвитку української думки і чину, західно-українських землях, зокрема в Галичині під кінець 19 і в початках 20 ст. під Австрією.

При всій величчї постаті і духа нашого пок. Митрополита Кир Андрея Шептицького, який особливо проявив свою величчю від часів першої світової війни 1914-1918 рр. — в часах при кінці 19-го і в початках 20-го ст. і пізніше (аж до нині в Україні і скитальщині) наша християнська і ідеологічно-політична думка національна фактично не видала зі свого лона таких знаменитих речників і мистців християнського, ідеологічно-політичного слова, не зродила з себе таких християнських політично ідеологічних мислителів такої міри, яких нині мають вже давна західні народи Європи. Україна не видала з себе аж до нині своїх Кльоделів, Марітенів, Моряків чи Честертонів, які мали б силу і змогу своїми високоставленими

християнсько-політичними і громадсько-суспільними творами переважити впливи, а навіть вплинути на творчність наших великих і суто нераз надто лаяцистичних мислителів і мистців думки і слова, які підкреслюємо — виїцли з надрів нашого глибокого християнського народу: Івана Франка, Михайла Драгоманова, Михайла Грушевського і пізніших наших лаяцистичних мислителів Стефаніка і Коцюбинського.

Може м. ін. завдяки недостатчї в нас видатних християнських мислителів цивільного походження, мистців пера, рівних або й сильніших від наших скрайних лаяцистів Івана Франка і других, християнський український нарід не мав у державних конституантах і репрезентаціях 1917-1918 рр. своєї виразно християнських політичних представників і борців за безкомпромісову християнську політичність нашого народу.

Брак української виразно і маніфестаційно християнської політичної партії в польських соймах 1920-1930 роках міг би нас не дивувати з уваги на специфічну складність політичної ситуації нашого народу під нелегкою польською окупацією. Але недостача такої виразно християнської політичної партії на нашій скитальщині від 1945 р. аж до нині мусить дивувати Українців в краю і на скитальщині — споконвічних християн, яких представники політичні на скитальщині, скрайно і пересадно назверх лаяцистичні, розбилися на численні, взаємно себе поборуючі партії.

Весь час від кінця 19-го ст. аж до наших днів продовжувались в краю і продовжується на скитальщині в нашому політичному житті в більш одвертих чи тактично скритих формах і змісті з боку поважної числом, чисто і досить пересадно зісвітченої частини українського народу заходи, а то й боротьба проти теоретичної і практичної можливості постанови в нас виразно і безкомпромісово християнського державно-політичного мислення, конкретніше — організації, вірніше політичного угруповання, яка реально мала б бути співвідповідальною за долю нашого наскрізь і споконвічного християнського народу.

Чому ж існує в нас така боротьба українського лаяцизму проти політичності Українця — християнина?

(Продовження буде)

ВИГЛЯДИ ХРИСТІЯНСЬКО-ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В ЄВРОПІ

(Закінчення зі стор. 5.)

По першій світовій війні творяться в Галичині християнські середовища з суспільною закраскою, з яких потім вилоноється «Українська Католицька Народна Партія», що висилає своїх послів і сенаторів до варшавського сойму (сенатор о. Лободич і посол, адвокат д-р Іван Волянський).

По нашому екodus, коли на еміграції стало нормалізуватися наше життя і колишні давні партії відновили свою діяльність, у нас заходом покійного д-ра Остапа Грицяца постає спершу Український Християнський Рух, а з нього 29. 5. 1954 р. твориться за згодою членів УХРуху «Український Християнський Союз», що протривав до сьогодні, хоч не проявив більшої діяльності.

Сьогодні, коли на наших очах фальшиві соціалістичні й комуністичні кличі банкрутують, кличі християнсько-політичних партій, які основуються на християнській моралі, здобувають щоразто більше прихильників, бо в цих кличах кожний може знайти соціальну й господарську програму, основу на людській свободі й пошануванні людини.

Инж. С. Нагай

Віра без діл мертва

В перші роки еміграції, коли ще українська людність була масово скупчена по таборах і містах, становище Української Православної Церкви було ще терпиме. Серед еміграції було ще чимало старих освічених священників, було ще багато і виховників і вихованців духовних закладів і повні імпровізовані церкви вірників. Для підготовки молодих священників існувала навіть у Мінхені Духовна Академія на чолі з найосвіченішим духовно серед православної еміграції, академіком професором Г. Ващенком.

Але з розпорошенням еміграції по всьому світі, а почасти і в наслідок смерті старих релігійних людей, становище все гіршало. Парафії дрібнішали, наступила нестача священників, а за відсутністю матеріальних засобів припинила існування й Духовна Академія. Українська Православна Церква в Європі деградувалася, і не дивлячись навіть на допомогу Союзу Церков, нарешті дійшла до повного занепаду. В церквах тепер майже немає вірників...

Помічаючи цей процес поступового занепаду, вже декілька років тому, старша українська еліта, що відчувала себе відповідальною за таке становище Православної Церкви, намагалася запобігти лихові, але бездержавна і цілком матеріально не забезпечена сама, була безсила... Залишалося тільки єдине, просити допомоги у своєї догматично найближчої сестри — Католицької Церкви.

Але, Боже мій! Як довго Москва копала рів і засипала шляхи до цієї Церкви, здавалося, що деякі «отці» скоріше підуть на повне безбожництво, ніж на християнське єднання з Римом. Розпука і повна безнадія огортали душу... Та ось, у цій безпросвітній безнадії почувся ніби голос Божий, що подав надію на спасення. Голос папи Івана ХХІІІ, що закликав усіх вірних християн об'єднатися в спільних зусиллях, щоб побороти безбожництво і встановити мир на землі. Ще, поки православне духовництво не вирішило, як реагувати на цей заклик, а вже серед еліти православних почалося його обговорення. І в той час, коли вся провідна еліта православних є однозгідна, що для спасення православної віри є лише одна дорога: визнання духовної зверхності папи з повним збереженням традицій пра-

вославного обряду і своєрідного церковного співу, знаходяться люди (видно задоволені зі свого сучасного становища), що не згоджуються з цим. Вони висувують проти: або догматичні розходження, або історичні кривди католиків проти православних (і через це негачію народу до католиків), або порушення автокефалії і т. д., і т. п.

Та щодо догматичних розходжень, то ледве чи їх висувається щиро. Бо як же ж тоді виглядає теперішнє єднання православних з баптистами, до яких всі наші духовні отці їздять на відпочинок, слухають там їх наук про віру, хоч нам догматично зовсім чужі. В той час як одновірні нам католики, навіть визнаючи Непорочне Зачаття Богоматері, а по філіюкве більш наближені до нас по суті віри, не настоюють на зміні і взагалі від нас ніяких уступок не вимагають, щоб досягти те об'єднання в «Єдиній, Святій, Соборній і Апостольській Церкві», про яке ми молимося у нашому Символі віри. А єдність Церкви очевидно й мислима тільки під духовним зверхництвом папи, що вже очолює наймогутнішу світову християнську церкву за встановленим Христом принципом одноособової влади апостола Петра, а не на базі колективу, де часто немає однозгідности й авторитету.

Щодо історичних кривд і ніби нехиті простих людей до католицизму, то при всій повазі до демократії, ледви чи було б правильно керуватися такими її настроями, а не релігійною і державною доцільністю. Історичні кривди були не тільки у нас, і не тільки з одного боку, і люди все ж миряться як, наприклад, недавно Німці з Французами. Були кривди і з боку католиків, Поляків, були й навпаки, були інквізиції, то чи ж було б розумно тепер, перед лицем спільного ворога-безбожника з цього виходити? (Тепер інші часи й інші умови...) Тай навіть у православного народу, як твердить авторитетно історик Дм. Дорошенко, була не до католицької віри, а до Поляків. А от нехиті у деяких наших панотців ще й тепер до католицизму, не ніщо інше, як залишки їхнього московського виховання, чим вони фактично допомагають імперіалістичному ІІІ Римові-Москві не тільки в царині релігійній, а й національно-політичній.

Щодо «автокефалії», то напрошується питання: що є основою її позитивности в церковному житті? — Це незалежність Церкви і її ієрархії від світської влади. То чи ж визнання зверхности папи і опертя на цю могутню всесвітню організацію — Католицьку Церкву, не допомагає такому узалежненню? Закиди, що так, мовляв, наша церква попаде під гніт самого папи, зайві. Бо ми цього явища на Заході навіть і серед самої Католицької Церкви не помічаємо, і воно є виключене не тільки з християнськоморальних основ, а й з міркувань збереження добрих стосунків Риму з місцевою національною владою...

Ще є одно завдання, продиктоване, очевидно, у одних «політикою» а в інших просто... бажанням «спокою». А саме «нехай, мовляв, це питання вирішить сам народ на вільних землях». Мудре рішення, тільки до церковної справи тепер не підходить. Всі знають, що на рідних землях зараз невинно і настирливо впроваджується безбожництво, і майже всі церкви обсажені московською агентурою, ніби як священниками... Отже, на випадок звільнення від окупанта, хто ж буде провадити християнську науку і очолювати церкви? Про це там віруючі напевно думають самі, але під гнітом вони нічого не можуть зробити. І тому це завдання є лише завданням еміграції. Вона має можливість звернутися до могутньої Католицької Церкви за допомогою, як до сестри, створити тут потрібні кадри. Отже тому нашим завданням є також визнання зверхности того, авторитет якого визнає весь світ, всі королі, президенти і народи, щоб уможливити й dokonати це наше еміграційне завдання. Говоримо так тому, бо віримо в допомогу, якщо ми всі самі пройдемось християнським миром і любов'ю, та покинемо ворожість... Бо й Святе Письмо вчить тільки прощати і молитися й за ворогів, а не їм допомагати...

Тільки з допомогою Риму ми могли б уже тепер готовити священників східного обряду, з яких достойніші, подібно до наших церковних учителів св. Кирила і Методія, могли б одержати благословення Папи на єпископські катедри, щоб у майбутньому обсадити на рідних землях єпархії...

Опріч Папи ніхто нам у цьому не допоможе, бо всі інші віровизнання і догматично і обрядово від нас дуже далекі й нам ворожі.

Рік Ювілеїв

1650-літний Ювілей Медиолянського Едикту

(З ПРИВОДУ ТОЛЕРАНЦІЙНОГО ЕДИКТУ ЦІСАРЯ КОНСТЯНТИНА В 313 РОЦІ)

Триста років шаліло переслідування перших християн у римській державі. В першому столітті за часів Нерона гинуть два верховні апостоли, св. Петро і св. Павло. Гинуть Християни роздирані дикими звірами на арені цирку Флявія. Римляни масово зустрічали кроваві сцени в цирку, а римські цісарі, щоб оминуть заворушень радо давали свою згоду на їх відбуття. Хоч пізніше переслідування дещо змаліли, проте за цісаря Діоклеціана вони знову прибрали на силу. Плила кров Християн але посів крови родив нових мучеників, нових носіїв Христової науки.

Та на початку 4 століття спається подія, яка вирішила перемогу для Христової Церкви, від тоді переслідування припиняються.

За цісаря Константина, наслідника Діоклеціана прийшло між ним, а Мавксієм до війни в 312 р. Легенда говорить, що на передодні битви з'явився в сні Константину хрест з написом «Під

цим знаком переможеш». Цісар велів на військових прапорах намалювати хрест. Вояки підбадьорені словами цісаря кинулися до атаки на ворожі Мавксієві когорти і несподівано перемогли. Під впливом перемоги цісар в рік пізніше 313 р. видав медиолянський едикт, яким признавав християнській релігії ті самі права, що поганам. З того часу припинено переслідування, а Християни могли вільно визнавати Христа не скриваючись по катакомбах. Це проголошення сталося за папи Мільтіяда.

Коли вступив на папський престіл Сильвестер I, цісар рішив передати Лятеран до вжитку папам та надав багато привілеїв Церкві. На знак пошани перед намісником Христовим, він покидає Рим і передає столицю до розпорядимости папи Сильвестра, а сам переносить свій осідок до Візантії, з якої незабаром постає Константинопіль або Цареград. Нова столиця цісар-

ська скоро розбудувалася, а її єпископи через те користуються почестями, як владики нової столиці, що пізніше вплинуло не корисно на церковні відносини довівши врешті до поділу за патріярха Керуларія. З одного боку цісар Константин зробив велике діло передаючи свою столицю до диспозиції пап, з другого наділюючи свого єпископа привілеями довів до того, що ті владики згорділи і почали претендувати на першість. За цісаря Константина відбувається перший собор вселенської Церкви, в Нікеї 325 р. на якому осуджено виступ Арія проти Божества Христа. Собором проводили папські легати.

Рим завдяки осідкові Христового намісника скоро вкривається Божими храмами. З часом погани цілковито зникають, а Церква Христова затріумфувала не тільки в Римі, але й на усім апеннінським півострові.

Святкуючи 1650-річницю медиолянського едикту линемо в давні часи, коли то зарядженням Господнім Рим виріс до великої потуги, став другою столицею Християнства після Єрусалиму. Але скільки перед тим пролилося невинної крові перших християн, скільки знущань і наруг над визнавцями Христа. Без зброї, перемогли перші християни, але скільки посвятити, скільки жертв вони склали на жертівнику за віру, за Церкву.

А коли християнство поширилося по всій Європі та інших частинах світу, коли здавалося, що Церква може вільно себе виявити, з'явилися на сході Європи нові гонителі, гірші від перших римських цісарів. Спершу російські царі, хоч самі християни, переслідують українську уніятську Церкву тільки тому, що вона в релігійному єднанні з Римським престолом. Їм на зміну прийшли до влади большевики, які у своїй ненависті до Бога, стали заперечувати визнавати Христа. Ми є свідками також великого героїства з боку наших владик, священників і вірних, які не менше відважно йшли на муки та смерть. Одним з них є наш первоєрарх Кир Йосиф, що після 18 років примусових робіт на Сибірі недавно повернувся на волю і осів в Римі. Христові Церкві безупинно товаришать переслідування, однак вона перемагає і ми віримо, що й цим разом вона вийде побідницею в своїй славі і блиску, бо з нами Бог!

Витяг зі статуту Українського Християнського Союзу

Назва і терен діяльності

- §. 1. Український Християнський Союз — це суспільно-християнська і політична організація українських емігрантів у Західній Німеччині.
- §. 2. Тереном діяльності УХС є українська еміграція, поселена в ФНД.
- §. 3. Місцем осідку є місто Мінхен у Баварії.

Мета організації.

- §. 4. Укр. Християнський Союз провадить свою діяльність з метою об'єднання українських емігрантів у Західній Німеччині для:
- а) пронизування християнськими етично-моральними цінностями українські суспільні політичні, громадські, родинні та індивідуальні сфери життя та прямування до того щоб християнський світогляд став формуючим чинником у житті українського суспільства, родини та індивідуума;
- б) прямування до того, щоб Христова Євангелія, як одна з цінностей світогляду і одночасно бажання більшості українського народу, стала фундаментом українського духового життя, взаємної толеранції та

основою національної єдності;

- в) теоретичне розроблення основ державно-суспільного ладу, спертого на християнських засадах, у майбутній Українській Самостійній і Соборній Державі;
- г) боротьба з матеріалістичним світоглядом, безбожництвом і релігійним індуферентизмом.
- §. 5. З метою осягнення цих завдань УХС веде:

- а) пропагандивну працю серед української еміграції, влаштує віча, збори, доповіді, диссійні вечори, маніфестації та імпрези;
- б) виховну працю, видає часописи, журнали, книжки та іншу літературу;
- в) співпрацює з чужинецькими аналогічними християнсько-суспільними та політичними організаціями.
- §. 6. Членом може стати кожний християнин української національності — віком від 20 років, без огляду на його професійну приналежність, якого провід УХС прийме в члени на основі писемного прохання.

Всіх §§ є 40, а статут підписали члени основники, приявні на Зборах.

Д-р Дмитро Бучинський

СПРАВЖНІЙ ШЕВЧЕНКО

*«Без васильків і без рути
Спочивайте, діти,
Та благайте, просіть Бога,
Нехай на сім світі
Мене са вас покарає,
За гріх сей великий!
Простіть, сини! Я прощаю,
Що ви католики».*

Т. Шевченко, «Гайдамаки»

Вже Панько Куліш, та умна українська людина, що довгі роки шукала правильної розв'язки нашого національного питання, і з тієї причини шукав він для України допомоги «коло високих чужих престолів», що був навіть у делікатному конфлікті зі Шевченком (при цьому конечно треба підкреслити, що конфлікт їх був такого характеру як запорізького козака з городовим, а ніколи ненавистницько-партійним конфліктом нашого часу, Д. Б.) — писав про Шевченка: «Широко він обняв Україну з її могилами кривавими, з її страшною славою і з того часу всі в нас поділилися на живих і мертвих...» Живі — це ті палкі християнські патріоти для яких і «слово істини» Євангелії і «слово правди» національної не є пустими словами, а найтвіркішою основою християн-

сько-національного життя; життя, що має горіти жертвою і посвятою до Бога й України. Мертві — це всі ті, що «за шмат гнилої ковбаси» готові продати всі християнські і національні цінності в минулому й сучасному, всі ті, що шукали й шукають розв'язки між двома батьківщинами, що є найбільше спекулятивним заглушенням сумління, на що маємо потвердження навіть в найбільшому Авторитеті Христа, коли Він говорить про службу для двох панів.

Коли б ми зрозуміли вислів Микити Сріблянського-Шаповала, що Шевченко «зі затисненими п'ястками ліг у домовину», тоді напевно нас ніколи не опанувала б гарячка нерічової дискусії довкола Шевченкової геніяльної величч, дійсного генія і дійсної людини у повному розумінні, єдиної людини, що за висловом вдумливого д-ра Остапа Грицяя мала повне право сказати: «Україна — це я».

Сто років минуло від дня смерті, сто п'ятдесят минає від дня народження Шевченка, а в нас, здається, кожен раз більше труднощів, коли йде про розуміння його навчання. Різні дослідники, по різному вказують на «неясні місця», на «трагічні місця» з якими не

можуть дати собі ради. Тут не йде про розуміння мови Шевченка, бо вона така ясна, що, здається, може її зрозуміти навіть маленька дитина. Трагічні і неясні місця є тільки для нас. Шевченко їх ніколи не мав і не відчував. Це була простолінійна і сердешна душа, що кожночасно все вміла покласти на своєму місці і знала своє місце в тяжких питаннях християнської і національної етики. Труднощі є, але не Шевченкові, а таки наші власні, бо до Шевченка підходимо ми не з його духовими мірилами, а своїми власними, яких якраз не можемо допасувати до тієї недосажної духової величч. Значить: наша труднощі є тільки в царині духовій, і доки ми не підтягнемо себе духово, то ніколи його не зрозуміємо і це буде постійна наша трагедія, а не трагедія Шевченкової душі.

Збереглося дуже важливе свідчення московського поета Якова Полонського, в яому про Шевченка, він говорить: «Шевченко цілком не робив враження людини прибитої долею; він поводився просто (не простацьки, Д. Б.) і вільно, ніколи не ніякова, як то буває в осіб, що їх покривдила доля, яких опановує бісова постійна амбітна призота; він був людиною у вищій мірі нелукавою, загально одвертою й навіть безстрашною в такому розумінні, що його непоміркована мова часто-густо змушувала інших тремтіти за нього, або затулювати вуха й утікати... Шевченко не був з тих, що легко мирився з інакюдумцями, а вже надто тоді, коли предметом тих думок чи дискусії була його батьківщина...»

І цього, мабуть, досить, щоб до Шевченка підходити не зі спекулятивно-схоластичного боку, а з гуманного, з морального (але й мораль для всіх однакова, мораль без ніяких винятків, Д. Б.), мораль з Христової Євангелії, де нема нічого літєпного, нічого посереднього, а лиш два полюси-бігуни: холодний і гарячий!

Дурницю вилущують з творів Шевченка ті, що твердять, що Шевченко ненавидів католицизм і католиків. Вони цього ніколи не докажуть послідовністю міркувань Шевченка, а своїми необґрунтованими твердженнями виставляють себе на сміх і самі доказують, що Шевченка вони цілком не розуміють. Так самісенько, а може навіть легше було б доказати, що він ненавидів спримітизований ві-

1900. Ювілей прибуття св. Апостола Павла до Еспанії

Крім Ювілею 1650-ліття Медіолянського Едикту католицька Церква відзначає також (а зокрема еспанська) 1900 літний прибуття св. Апостола Павла до Еспанії.

З цього приводу відбудеться великий конгрес священиків і вірних присвячений пам'яті Святого та його вченню. Твердження, що св. Павло прибув до Еспанії в 63 році оперте на листі до Римлян, в якому була передбачена його подорож. Вся Еспанія бере участь у тому Ювілею, про що свідчать приготування в усіх місцевостях. Як відомо, Еспанія є найбільш католицькою країною, яка в своїй історії ні на хвилину не зійшла з раз обраного шляху. Католицизмові завдячує Еспанія свою силу, свою незалежність. В ніякій країні не було такого спротиву комунізму, як в Еспанії, тому нічого дивного, що спроба накинєння грубого матеріалізму в Еспанії не удається.

Нарід глибоко віруючий і побожний, що не має собі рівного в світі (за виїмком Ірландців) може бути прикладом для нас, що лише

тією дорогою можемо вибороти собі признання. Героїчна оборона Альказару — це вершок посвяти в обороні рідної землі і віри. (Порівнювання Крут до Альказару, як це в своїм репортажі по Еспанії пробував насвітлити проф. Янів, невидержує критики).

Хоч здавалося, що по другій світовій війні полчища большевизму заллють її але завдяки розумній політиці віруючого генералісімуса Франка, життя в країні налагодиться і не зазнає такої політичної кризи, як в деяких європейських державах.

Еспанія, оцінюючи нашу боротьбу з атеїзмом, уфундувала чимало стипендій для нашої студіюючої молоді, приймаючи навіть православних Українців на студії; і вона найкраще ставиться до наших визвольних змагань. Тому Україна, а зокрема студентство винно їй велику вдячність за піддержку в часах нашого лихоліття. Інше питання, чи ставимось прихильно до політики ген. Франка завдяки нашому лібералізму?

зантінізм, з яким покищо пов'язане православ'є. Шевченко, передусім — глибоко віруючий християнин, толерантний для католиків, православних і навіть протестантів. Він безкомпромісовий борець християнський, борець за «Євангелія Правди». Всі наші власні труднощі якраз у тому, що сказав еспанський письменник своїм землякам: «Сомос муї католикос, перо муї поко крістіянос» (Ми є дуже великі католики, але дуже малі християни). Це не відноситься виключно до католиків, бо це саме, в такому самому літеральному значенні треба сказати й про православних. Великі питання починаємо розв'язувати від дрібничок, на дрібничках втомляємося і розсварюємося, і до основних проблем-питань ніколи не доходимо.

В нашому національному організмі є декілька гострих ножів, що залишилися в ньому, як наслідок неуваги чужинецьких хірургів, що пробували нас оперувати, кожен на свій лад. Таким прегострим скальпом є, безумовно важне питання віри, спільної віри нашого народу. Так, як ми досі його розв'язували, то ми його ніколи не розв'яжемо. Скоріше можна сподіватися, що помиряться усі, навіть найбільше непримирені вороги, а ми будемо продовжати колотнечі тому, що питання віри трактуємо не так, як його треба трактувати. Ми хочемо один другого навертати, але не хочемо всі навертатися до первісної єдності Христової Церкви. Покликаємося на духових велетнів-християн Митрополитів Петра Могили й Андрея Шептицького, але забуваємо, що їх шлях до єдності — це шлях об'єднання через шлях зближення. Ми так зближаємося, як два слабенькі рої, дві слабенькі громади бджіл, що їх пасічник зганяє разом, щоб вони оббулися і спільно працювали, а вони, часом, так оббуваються, що працювати вже нема кому, бо на дні вулія залишаються лиш трупи.

Найбільшим доказом для православних (в що пов'рили також деякі католики, Д. Б.), що Шевченко мав бути нестерпно-нетолерантним противником Українця католика — це історична поема «Гайдамаки», вказуючи на батьківську православну безоглядність у відношенні навіть до власних малолітніх дітей католиків. Ця ненависть мала б бути вершком благочестя й патріотизму, зразком до наслідування. Чого? — питаємо. Виходило б, що ненависти православного до католика й навпаки. Цю ненависть дехто робить навіть самою ідеєю твору, цією ненавистю відгрожують

ються, ніби розумні люди — сьогодні.

«Гонта в Умані» в Шевченкових «Гайдамаках» це не є зразок ненависти православного, ще й Українця до католика Українця. Цієї ненависти Шевченко нікому не ставив за взір, а навпаки, він дає нам незрівняну картину трагедії батька, що стоїть між присягою — значить між обітницею перед Богом, хоч мусимо зрозуміти, що не кожна обітниця, зложена Їгови може бути добра, бо злочинець також може зложити обітницю вбивати людей, але її справедливий Бог — ніколи не прийме, — і перед своїми дітьми, що навіть без власної вини були католиками; батько стоїть між Батьківщиною і синами; може він стоїть між Богом і людиною, між своєю вірою і вірою другого. Питання незвичайно важкі до розв'язання навіть найбільшим моралістам-теологам. Нам здається, що людина, як така — ніколи їх не розв'яже.

Ми маємо немало доказів, що Шевченко у житті не відчував ніякої ненависти до католика, включно навіть до польського священника-домініканця Михайла Зельонкі, якому у листах до Броніслава Залеського — все наказував цілувати руку. Трудно було б собі уявити цю видуману ненависть до Українця католика.

Коли б ми хотіли потрактувати Гайдамаччину-Коліївщину навіть «святою війною» (такі війни знані в історії, і дуже можливо, що Шевченко, в певних моментах вважав Коліївщину такою. Д. Б.), то всеодно ми признаємо повну рацію нашому християнському історикові Теофілеві Кострубі, що каже: «Годі оцінити позитивно Коліївщину з 1763 року з її мордуванням невинного католицького населення в Умані так само, як не можна ніколи похвалити ніяких актів пімсти ні насильництва, хоч би в цей спосіб мали ми досягнути якісь успіхи».

Шевченко, не дивлячись на факт, що Гонта станув перед тяжкою проблемою католицтва власних синів, але:

«Щоб не було зради,
Щоб не було поговору, —
Панове громадо!
Я присягав, брав свячений —
Різати католика...» —
з таким страшним наслідком:

«Бо не я вбиваю,
А присяга!» —
таки, не похваляючи вчинку Гонти, змушує його оплакувати свій злочин:
«Я дітей зарізав!... Горе мені, горе!
Де я прихилюся?»

Може цього декому замало, може це батьківське горе-трагедія не промовляє кому до його душі — тоді треба добре прислухатися Шевченківсько-Гонтівському прощенню, не забуваючи, що прощення Шевченка кожне є християнське кожне глибоко зврушливе і кожне щире:

«Спочивайте, сини мої,
В глибокій оселі!...
Спочивайте, діти,
Та благайте, просіть Бога,
Нехай на сім світі
Мене за вас покарає,

ЗА ГРІХ СЕЙ ВЕЛИКИЙ!
ПРОСТІТЬ, СИНИ (Я ПРОЩАЮ,
ЩО ВИ КАТОЛИКИ.»

Таким способом, через трагедію батька, через фальшиву присягу, Шевченко доходить до величного християнського всепрощення, бо таке є справжнє християнське обличчя Шевченка, такий є справжній сам Шевченко, що ціле життя боровся за християнські й національні чесноти в нашому народі, за правду й справедливість, проти всякої тиранії духової і фізичної натури, проти всякого насильства людини над людиною.

Будьте люди!» в устах Шевченка — пише Євген Маланюк — це велике слово бути людиною, бо це — «образ Божий», а він, як правдивий геній — носив у собі полум'яну віру в Бога.» А хіба ніхто не скаже, що Господь Бог наказав Гонті, з чисто людських мотивів, вбивати рідних і невинних маленьких дітей, що навіть не розуміли того, що були охрещені в католицькій вірі?

Шевченко — це завелика постать, завеликий розум, завелика християнська й українська душа, щоб ним торгувати у нашій злободенщині, нагинаючи його непопулярну християнсько-національну велич до своїх власних дрібничкових справ. Незаперечна правда, що перед нами стоять питання великої історичної ваги, між ними також питання нашого власного релігійно-церковного порозуміння, які ми спрощуємо до дрібничок, а при цьому маємо відвагу покликатися на такий великий авторитет як Шевченко, переконуючи «незрячих братів гречкосіїв», що він так само думав, як думаємо ми.

Це мізерна видумка, за посередництвом якої ми ніколи не дійдемо до справжнього Шевченка, а без нього — одні других не будемо розуміти.

Мадрид, у березні 1963 Р. Б.

Спомини**З НАШИХ ЗМАГАНЬ НА ЗАХ. УКРАЇНСЬКОМУ ФРОНТІ*****Ганебна дата в історії Європи — сорок років тому***

Цією датою можна сміло назвати день 14. березня 1923 року, коли то рішенням Антанти призначено західні українські землі, а з окрема Галичину з Лемківщиною і Холмщиною західному загарбникові, Польщі.

Даймо аналізу випадків, що попередили повище рішення, з'ясуємо, які були шанси української державности в роках 1917-1920.

В листопаді 1918 р. мали ми дві українські держави, а хоч близькі собі тенденціями, мимомовно цього не скоординовані в діях. На сході гетьманська держава добре упорядкована, навіть частинно визнана Антантою під умовою прилучитись до майбутньої Росії, яка з огляду на большевицько-денікінську війну не була ще здекларована. На заході щойно постала Українсько-галицька держава, що саме в дні першого листопада 1918 р. проголосила свою незалежність.

І коли держава над Дніпром представляла собою реальну силу, захищену німецькими полками, що тоді в Україні стаціонаували, і не боялася за свої кордони, тоді Галицька держава з огляду на польську реbelieю у Львові вже в перших днях листопада знайшлася в стані війни, яка з кожним днем прибирала на силі. Тоді нам треба було сильної руки зразу, а командант українських військових сил полковник Д. Вітовський супроти виступу польської сторони вніс резигнацію з команданта, а це ще більше погіршило нашу ситуацію. Це був хибний крок, який помстився на нас на протязі наших визвольних змагань. Не дописала нам провінція, не дописали УСС-и, які не прибули на першого листопада і тим дозволили Полякам опанувати залізничний двірець і зайняти магазини амуніції.

Нам нічого не лишалося, як звернутися до гетьмана Скоропадського за поміччю. Та хоч гетьман дав згоду на виїзд СС-ів до Галичини, самі СС-и з командантом Є. Коновальцем у проводі злегковажили наше прохання і як молоді революціонери дали себе втягти до протидержавної акції проти існуючої української держави і виступили в дні 15. 11. 1918 року збройно, викликаючи в той спосіб другу з черги війну. Національний Союз в Україні зложений з самих лівих партій навіть віднісся до большевиків за поміччю,

не оглядаючись, що станеться з Галичиною. Призабулись часи гетьмана Б. Хмельницького, на місце релігійної тоді боротьби виступила тепер соціальна проблема в цілій остроті. А без виступу СС-ів проти Гетьманату нічого не вдіяла би збройна інтервенція в Україні.

Уряд ЗОУНР здавав собі справу з положення і тому вислав вже задалегідь уповажнених до Білої Церкви, де стаціонаував з дозволу гетьмана корпус СС-ів і де приміщувався Національний Союз, в ніякому разі не виступити проти існуючої держави навіть з огляду

чим самі, що ворожі елементи в Україні розпаношилились. Не було між ними гр.-католицького духовника, щоб вразумив їх політичну недозрілість.

Наші СС-и завинили на цілій лінії — і Гетьмана не підтримали і з поміччю до нас не прийшли. А вже коли большевики користаючи з нашої незгоди посунули на Україну по поваленні гетьманату, ситуація стала для нас безнадійною так на Великій Україні як в Галичині, коли ми були здані на власні сили. Зате до Львова з польської сторони надходили щораз нові

Баракки в Йозефові, в якому був приміщений Курінь УГА. Стрільці готуються до вимаршу на Сл. Божу ізза протесту проти рішення Антанти з дня 14. 3. 1923.

на паперову федерацію з Росією в майбутньому. Ліві кличі переважили, а СС-и відмовились виїхати з поміччю не передбачуючи свого фатального кроку.

Наш уряд аргументував, що опанування ситуації в Східній Галичині і закріплення влади враз з забезпеченими кордонами на Сянї дасть пізніше можливість політику гетьмана завернути з неправильної дороги хоч, правдою є, що СС-и його підтримати не хотіли і все оглядалися на соціалістичні кола, що не давали ніякої гарантії у розбудові нашої державности.

Наші СС-и хоч в більшості Галичани так були захоплені будовою державности над Дніпром, що ніякі аргументи не могли їх переконати, захоплені величчю Києва не в силі були зрозуміти звідкілля будову належить зачати, хоч ба-

підкріплення і війна затяглася в безконечність. Вісім місяців ставила УГА завзятий спротив польській армії а коли в додатку ще прибула армія Галлера, озброєна до зубів і повела проти нас офензиву, ми мусіли, хоч ще спромоглися на Чортківський прорив і навіть підійшли під Львів, відтак податися за Збруч, хоч як не підготовані.

Правда ми мали ще іншу шансу не йти на Україну, а податися в Карпати отого природного заборолла проти ворожих військ, як це пропонував наш стратег ген. Курманович. Та чуття, а не стратегія вирішила податись в Україну, де ми сподівалися знайти спільну акцію проти наїзника ще більшого як Польща. Подавшись в Карпати ми мали відчинене вікно на Захід, ми могли опертись на Закарпаття і

кожної хвили зійти з гір та втрачену територію знова відбити. Що більше Поляки мусіли б воювати тоді ще з другим ворогом зі Сходу. Цього кроку Поляки дуже боялися але щож, наша стратегія з полк. Павленком йшла Полякам в користь, а Поляки сміялись і казали, що з польської сторони належало б Павленкові дати нагороду. Хоч наша УГА виявила стільки хоробрости ізза браку аму-

ков, щоб по вислуханні Служб Божих і проповідей скласти присягу доти не спочити, поки не буде поверненна наша державність у Галичині, за яку стільки пролято крови.

В Йозефові на Чехах, де стаціонував наш полк, прийшло до великої маніфестації. Стройними рядами спішили стрільці УГА на місце, де мала відбутись Сл. Божя під голим небом. Розяренню не бу-

Відбулися протестаційні сходини і віча в Празі, Градці Королівським, Пардубицях, Хебі, Нім. Яблоннім Пшібрамі, а також на Словаччині в Братиславі, Жіліні, Банській Быстриці, Тренчині. Усюда після промов схвалювано резолюції і пісню «Не пора» закінчувано сходини.

Лише уряд УНР заявив свою неутральність зрікаючись вже раніше Варшавським Договором своїх прав до Галичини, з'єднаної 22 січня з Великою Україною. Так за свою соборність заплатила Галичина інкорпорацією Польщею.

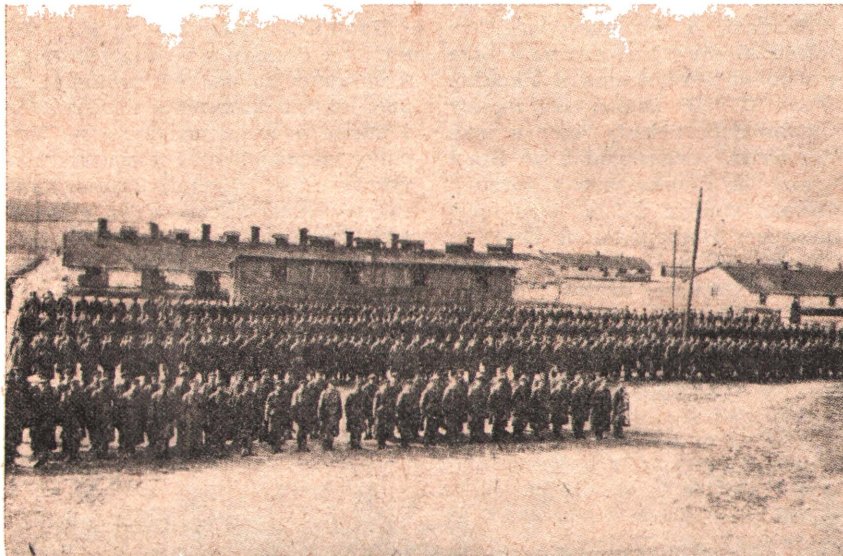
Ми програли на дипломатичному відтинкові, всі сили спряглись проти нас, а Польща ликувала. Та не довго тривав тріумф польської збройної сили здобутий так легким способом!

Польські успіхи на дипломатичній дорозі не дали Польщі внутрішньої сили. Це було механічне повторення колишньої польської політики на Сході. Не-ма України, є лише Польща і Росія! Її землями можемо ділитись!

Ця хибна польська політика відбилася в скорому часі на ній і ми були свідками її упадку. Замість використати сили армії Галлера проти большевизму, що вже загрожував, їх кинуто проти нас, а наслідки цієї політики Польщі були згубними. Вправді були ще спроби при помочі нового партнера от. Петлюри повести офензиву на большевиків, та нам відомо, яка доля стрінула цей альянс.

Без огляду на правне міжнародне становище Галичини Польща з Росією заключає Ризький договір

(Закінчення на стор. 13)

Курінь УГА, уставлений до Сл. Божої відправленої духовником УГА о. Мироном Кривуцьким в день протесту.

ніції мусіла уступити з поля бою тим більше, що Антанта своїми місіями все спонукували до зречення Львова, а нам не хотілося залишити нашого міста на поталу ворогові. Маючи моральне попертя Антанти Польща опанувала на доручення Франції Східну Галичину з передумовою, що правне рішення збережене за великодержавами Заходу. Мовляв, окупація має лише провізоричний характер! Та це невідповідало правді. Мимо заходів нашого президента Євгена Петрушевича, що виконував тоді суверенні права над Галичиною на еміграції, політика перехилилася на бік Польщі і Антанта рішенням з 14. 3. 1923 р. змінила свою попередню постанову і Галичину признано Польщі. Сталося так несподівано, що ця вістка впала на нас громом. Лиш подумати, як прийняло наше населення таку постанову Антанти! Як реагували наші військові відділи, розташовані на Чехії і Словаччині?!

Наш уряд склав врочистий протест, в краю на даний знак (тоді край солідаризувався з вимогами нашого уряду), Українці демонстрували на площі св. Юра з окликами проти Польщі. А по таборах у Чехії і Словаччині українські галицькі частини вийшли із своїх домівок і подались до цер-

ло краю! Чудову глибоко патріотичну проповідь виголосив наш курат о. Мирон Кривуцький. Слухали стрільці його слів, а сльози лились! До глибини серця виголосив промову на могилах померших стрільці УГА в Йозефові, четар Мирон Дольницький.

Преосвященний Владика Кир Боцян між стрільцями і старшинами УГА в Йозефові. Біля нього о. Мирон Кривуцький. Відвідини стрільців УГА з поручення Митрополита Кир Андрея Шептицького в 1922 р.

В 44-ту річницю перемоги УГА під Вовчухами

Присвята славній пам'яті пор. Євстахія Ковча, учасника боїв.

Бої за український Львів в 1918-1919 рр. тривали з перемінним щастям через кілька місяців до часу, коли місце нач. штабу в УГА після полк. Мишковського обняв старшина австрійського штабу полк. Віктор Курманович. Хоч бойовості нам не бракувало, проте командування з ген. Павленком у проводі в деяких випадках не виступало рішуче і обмежалося лише до частинних боїв за Львів. Це спричинило певне поденервування воюючих частин, які стояли безчинно, замість приступом відвоювати втрачене місто і закінчити польську реbelieю.

Хто студіював карту наших боїв, міг зважити як легко можна було оточити Львів і примусити до

здачі, бо лиш залізничною лінією мав Львів оточення з корінною Польщею через Перемишль, звідкіля постійно надходило воєнне підкріплення. Приєднаний до поміччій полк. Легар, обіхавши фронт обіцяв здобути Львів за короткий час, після належної підготовки та наше командування не прислухалося до його уваг й його пропозиції відкинуло. Йшлося про прорвання залізничного шляху на лінії Львів-Перемишль. Тому новий нач. штабу, полк. Курманович рішив використати вказану стратегію і завдати польській львівській залозі останній смертельний удар.

У другій половині лютого 1919 року випрацьовано план прорвання лінії на залізничній шляху і видано накази до наступу в дні 25. 2. з зазивом до найбільшої рішучості «здобути або дома не бути». Відділи пішли до атаки з обох сторін залізничного шляху між Городком, а Судовою Вишнею і в скорому часі опанували лінію здобуваючи Вовчухи. Ворог випровадив свої війська зі Львова на оброну zagrożеної лінії, зберігаючи лише становища наоколо міста. Згідно з вказівками розгорталися бої і Львовові грозила капітуляція.

І саме в цій хвилині з'явилася антантська місія під проводом французького ген. Бергельмі, вимагаючи скласти перемир'я на фронті, у самій вирішній стадії боротьби за Львів. Наше командування з полк. Павленком на чолі погодилося на цю вимогу і бої припинено на 6 днів від 25. 2 до 1. 3. 1919 р. Розуміється сполучення з Перемишлем зразу привернено.

Обуренню стрілецьтва не було краю знаючи з досвіду, що подібні

місії унеможлилювали нашу виграну. Нач. команда, щоб себе рятувати перед замітом зради, рішила прийняти демаркаційну лінію, що мала б вести на схід Львова і Дрогобича, залежно від опінії стрільців, які мали заявитись за прийняттям або відкиненням. По сходах відбулося голосування і пропозицію Антанти відкинено. Але рівночасно ворог доставив нові припаси амуніції та кинув нові сили, що поспішили з Перемишля розірвати перстень оточення. Було ясно, що ми втратили на часі і невикористали так певної перемоги. Наші стрільці не могли простити собі, що погодилися на перемир'я, що не діяли на власну руку, а з ними теж солідаризувалися фронтів старшини.

Не використавши сприятливі умовини, наші успіхи маліли, ми опинилися в дефензиві.

Згадуючи з історичної перспективи бої за Львів линемо думкою до становищ, кров'ю політих, згадуємо героїську поставу нашого стрілецьтва та ставимо за приклад теперішній нашій молоді бравурність нашого стрілецьтва, яке так віддано боронило дорогою нам пяди землі від Львова по Сян. Бо від виграної на заході кувалася доля для цілої нашої батьківщини.

Пом'янім в поклоні ген. В. Курмановича і йому відданих старшин і стрільців, що довершили так славної перемоги під Вовчухами. Наш дух лицарський віджив по століттях, наше стрілецьтво стало готове до чину! Одну з визначних роль відіграв пор. Євстахій Ковч, при обсаді шляху і йому присвячуємо ту скромну згадку.

Учасник боїв

ГАНЕБНА ДАТА...

(Закінчення зі стор. 11)

1921 р., покидає колишнього союзника Петлюру і береться до нормалізації відносин у Галичині — але в який брутальний спосіб. Коли посилювалися обвинувачення на спосіб адміністрації. Польща різними заходами здобуває в Антанти одностороннє рішення в справі Східньої Галичини.

Та можна з певністю сказати — не було б дати з 14. 3. 1923 р., не було б сьогодні на наших теренах завойовника, а як дальший наслідок не було б його в середущій Європі і він не виявляв би загрози для усього світу.

Епала кара на Польщу, та впала на Антанту, а немезіс й далі мститися за фальшиву політику. Незалежність Галичини була запорукою самостійности української державности над Дніпром. Бо через Львів веде дорога до серця України. Хто своєї історії не знає, мусить дорого платити за свою легкодущність, бож тоді як не стало Києва, як центру політики на сході від ударів татарських нападів, нашу державність рятували українські землі на Заході, Холм, Володимир Волинський, Львів, Галич. Не на простори треба класти вагу нашої політики, а на свідоме населення, що на них живе.

Тому, доки не переорієнтуємося, доки не станемо на єдино правильній засаді, що тільки через Львів промостимо дорогу до Києва, доти постійно програвати мемо.

Найновіша історія, зокрема наших днів, говорить проречисто, в чому наша сила, в чому полягає наша консолідація і де шукати нам успіхів?!

д-р Володимир Мурович

З голосів чужої преси

НЕПОПРАВНІ ПОЛЯКИ

Вп. Пан Вінценц, автор знаменитої книжки про Гуцульщину «Na wysokej połoninie», дозволив собі на сторінках журналу «Культури», що виходить в Парижі, за грудень 1962 р., дати свою оцінку «про українсько-польську війну», пишучи статтю п. з. «Garść wspomnień o Baziu».

Йому влучно відповіла наша б. посолка п. Мілена Рудницька уважаючи, що його погляди на українсько-польські справи є далекі від історичної правди і від політичного реалізму.

Пан Вінценц аргументує, що українсько-польська війна була «до-

мова», що Українці заскочили поляків днем 1-го Листопада, що «pochopny konflikt był w zasadzie szkodliwy».

Пані Рудницька збиває його аргументи як нестійкі і доказує, що «українсько-польська війна була визвольною а не домовою, бо супроти себе станули громадяни не одної держави, та що Українці все видвигали свої державницькі претенсії до Сх. Галичини, а навіть вже 16. жовтня 1918 р. проголосили свою державність у Львові на площі св. Юра.

(Закінчення на стор. 17)

Великодні Свята в Руському Керестурі

Жмут вражін з мого перебування в Бачці

Було це 1962 р. як я забезпечений югословянською візою вибрався на відвідини до знайомих, що жили в Руському Керестурі. Наші скитальці в Мінхені ставилися до моїх відвідин з певним застереженням, але я не поділяв їх поглядів. З вірою в успіх подорожі вже в перших днях квітня я опинився на території Югославії.

З цікавістю я приглядався з вікон залізниці до краєвидів країни, в якій мені доводилося пробувати перший раз. Це ж словянська держава, де сам народ є господарем країни, що довго стогнав під чужою займанщиною.

Написи на стаціях кирилицею або латинкою, залежно від того, якою країною проїжджаємо, чи Словенією, чи Хорватією, чи Сербією. Їхав я поспішним поїздом, який з великою швидкістю перетинав гори та долини. Дорога вела через Бранібор, Загреб, далі Слованський Брод над Савою до столиці автономної республіки Нового Саду. Це місто було колись угорським, угорська більшість мешканців залишилася й досі. Положене над синім Дунаєм, а навкруги нього живуть компактною масою наші Бачванці, що звать себе Русинами. Оспівуваний у наших народніх піснях Дунай котить свої хвилі так звільна, що важко зорієнтуватися, в якому напрямі він пливе.

Перший раз в житті довелося мені зустрітися з нашим руським племенем, що в першій половині 18 ст. осіло там на пропозицію австрійського уряду, покинувши Карпати. Медом і молоком текуча земля, положена між Дунаєм і Тисою, заманила наших поселенців. Греко-католицька віра, рідні звичаї і своєрідна мова, відмінна від нашої сьогодні, стали на сторожі їхнього щоденного життя.

Щоб Бачку, як слід оглянути, найкраще їхати автом або автобусом. Якраз лучилася мені добра нагода. Один Бачванець, за фахом шофер вибирався до свого рідного села Куцури, щоб відвідати свою матір. Тому запропонував мені безкорисно їхати разом. Я познайомився з його родиною, що мене зразу дуже щиро привітала. По обильній перекусці, з обов'язковою сливовицею, вибралися ми в дорогу. Але перед тим ми поступили до одної Пані Оленки, нашої примадонни в Новому Саді, що теж долучилася до нашого товариства бажаючи відвідати свою замужню дочку та побувати в своєму рідному місті Руському Керестурі.

Поки ми виїхали з міста, ще відідали місцевого пароха о. Буїлу, що виводить свій рід з княжого роду. Якеж було його здивування, коли по моїм прізвищі пригадав собі свого товарища з теології у Львові, мого брата Ярослава. Зразу завязалася сердечна розмова про Галичину і його студії. О. Буїла жонатий, як і всі наші священники в Югославії. При склянці доброго вина ми не стамилися, як проминула вже година. О. парох говорив гарною українською мовою і був ознайомлений з усім нашим питанням. В розмові виявив багато знання і ерудиції.

любки прислуховувався їх тематиці. Це мова Пряшівщини з словацькою домішкою.

По одногодинній їзді ми опинилися в Куцурі, дуже великому селі, з двома церквами, де душпастирює двоє священників. Один з них парох о. Міклош Юра, а другий його сотрудник о. Кирило Мудрий. Він батьком численної сім'ї, в тому 6 синів, з котрих є двоє богословів. Зустріти так многочисленну родину пригадало мені наші священничі дома в Галичині, що постачали нам чималі кадри інтелігенції. Тільки тут нема доступу для ліберально думаючих, як то

Великдень в Руському Керестурі. Умивання ніг старшим громадянам в Страстний Четвер 1962 р.

По такій непримусовій зупинці ми подалися через Дунай, проїжджаючи гарними вулицями міста і несподівано опинилися на лівому його березі в містечку Варадині, колись австрійській фортеці, що стежила за рухом Турків у їх поході на захід. Замок положений на горбку і домінує над усією околицею.

Ми їхали в напрямі на схід рівниною, куди очима не глянь, немов українським степом. Був гарний весняний день, початок квітня. Все дихало весною. В полі можна було завважити перші роботи, придорожні дерева вже випускали свої паростки. Ніде не було видно ліса, лише розкинені села і ниви. Дорога могла бути нудною, якби не наш шофер, що безпереривно вів розмову з паненою Оленкою їхнім бачванським говором. Ця мова своєю мелодійністю справила миле враження і я за-

було у нас, коли наші священничі сини вели перед у релігійно байдужій громаді. Тому я щиро гратулював о. Мудрому кажучи, що коли мати мемо більше Мудрих тоді наше майбутнє буде запевнене. Я оглянув обі церкви, що у внутрі гарно розмальовані. Розуміється всі церкви в Бачці муровані. Оба священники студіювали то в Римі то в Галичині, де могли стрічатися з нашими студентами, тому розмова велася українською мовою. О. Міклош продеклямував вірш Костельника «Про Керестурські дзвони», але вже бачванським говором.

Ми вступили теж до родини шофера Бесермені і по короткій гостині подалися до мети моєї подорожі, до Руського Керестура. Усюди де я вступав, мене угощали, лише не кавою як у нас в Галичині, а сливовицею і вином. Багатство було видно на кожному кроці, а

при тому велика гостинність населення. В кожному селі Бачки біля церкви є все прихорощення з великим огородом. Мешкальні доми Бачванців великі, криті дахівкою, обведені парканом. А самі люди лише релігією живуть, що зустрівши вас, вітаються нашим християнським поздоровленням. Все те створювало милу атмосферу і мені пригадалися мої юні літа, коли то безжурно проходив час на дозвіллі чи то мандруючи по горах чи то вступаючи до наших гостинних приходств.

Цікава була гостина у о. Онурія Тимка в Вербасі. Село на зразок Куцури. Серединою села веде широка дорога, обсаджена деревами з двома хідниками по обох боках. І ту панував на приходстві великий порядок, але о. Тимко представився мені як великий музик і композитор. У нього є відбирач арій і отець парох за репродукував нам скільки бачванських пісень, з поважною мелодією і цілком іншою арією, як в Україні. На його домагання заспівав і я кілька наших коломийкових арій, які він взяв на стрічку.

Вже було з-полудня, як ми доїжджали до Р. Керестуру. Мені було цікаво побачити це найбільше село в Бачці, про яке стільки чув я ще в краю. Хоч усі села до себе подібні, то Керестур визначається не тільки гарним своїм положенням, але й побудовою домів. В'їжджаєте широкою алеєю, з двох боків хідники, а поруч них травники, засаджені деревами. Серединою веде асфальтова дорога. З кожної хати виройлися гуси з гусятами і спішили до поблизького ставку. Доми великі, муровані, або дерев'яні, гарно обмазані з призьбами, на яких вигідно сидіти. Людей не було видно, всі були заняті, цеж небаром Великодні Свята, що вимагають багато приготувань.

Віхавши один кілометр, ми опинилися перед приходством. Це немов митрополічна палата у Львові, двоповерхова. Через парадний вхід ми зайшли в огорож, де стрінули отця пароха в особі о. мітрата д-ра Йоакима Сеґеді. Він побачивши знайомих бачванців, кинув працю в огороді і поспішив привітатися. Мене представили йому на бачванській мові: «Є то Українець, що бажав би ближче познайомитись із звичаями». Мому здивованню не було краю. Не уявляв я собі так розкішного дому, зі стільки мешканцями, в огороді різні квіти, рожі і екзотичні дерева. В віддалі поміж деревами в скалі є імітація Люрдської печері. О. Мітрат оправдувався, що перед святами має стільки роботи, бо за-

кілька днів Великдень. Коли я виявив сумнів, що вперед припадають тільки латинські свята, о. мітрат поінформував мене, що саме в Р. Керестурі святкується за новим стилем. З розмови я довідався, що Керестурці це дуже побожні і сильно прив'язані до католицької віри з підкресленням свого обряду. А хоч у нас обряд рішає святкувати за старим стилем, о. мітрат провів голосуванням постанову, що Керестурці почали святкувати за новим стилем. Не противилися вірні, а пішли за голосом свого пароха, до якого во-

шому погляді її краса і велич. Здалека видно іконостас з його чудово розмальованими іконами. У церкві по обох боках лавки, які уфундували собі парохіяни, які моляться сидячи з книжкою в руці. Зупиняєтесь перед тетраподом, робите знак хреста і знов на вас дивляться з боків гарні ікони. На вікнах вітражі. Перед іконостасом є підвищення для читання евангелії або виступу пароха з проповіддю, а по боках два крилоси для дяків і лавки для приїзджих гостей та поважних віком громадян. За іконостасом знаходиться, як зви-

Свячення пасок довершують священники: о. мітрат д-р Сеґеді і його сотрудинок на церковному майдані в 1962 році.

ни ставляться з великою пошаною. Все те видалося мені дивним, коли зважити, як це ми сильно наголошуємо старий календар, а селяни хоч великі консерватисти, сміло погодилися на зміну. Тому я виявив охоту пізнати їх ближче. На це у відповідь о. мітрат запропонував мені, чи не міг би я прибути до нього на Великдень. Заскочений його запрошенням, я зразу не міг дати відповіді, тому що вперед треба би одержати від влади дозвіл на перебування. Всеж я не відмовив, а подякувавши за запрошення, обмірковував, як мені знайти на святах в Руському Керестурі.

По малій перекусці ми всі троє подалися до церкви, що знаходиться зараз біля приходства. Імпозантний храм-святиня, величиною як наш св. Юр з двома вежами, що вистрілюють високо в гору, в яких містяться прославлені своєю милозвучністю керестурські дзвони. Ми зайшли до церкви. Усіх входів є п'ять. Коли вийдете до цієї святині, вас вражає при пер-

чайно, вітвар з малим вітвариком, а на задній стіні в горі висить величезний образ. Глянувши від іконостаса, бачите проповідальницю і напроти хори для вірних. По середині церкви великий павук електричних лямп.

Приклякнувши, змовив я молитву, дякуючи Господеві, що допоміг мені побачити красу та загостити до місцевості, про яку ми так багато чули, а не мали поняття, що вона собою представляє.

Ця церква вітала в своїх хоромах не одного Владика, між ними також нашого митрополита Кир Андрея, який був дуже зацікавлений Руським Керестуром і в ньому радо перебував. Завдяки йому бачванська молодь могла студіювати богослов'ю у Львові, користаючи з субвенції нашого князя Церкви. Звідсілля походить і теперішній архієпископ Кир Букатко, а сам парох д-р Сеґеді є теж уродженцем Керестуру.

Від о. мітрата я довідався, що Керестур мав свою гімназію, 8-класову народню школу, що мі-

стилася в величавім будинку, та кож захоронку, яку вели сестри наші. Сьогодні гімназію перетворено на торговельну школу. Село велитенське немов місто, з 8 тисячами мешканців, тому й мають теж свій часопис «Руське Слово». У селі є лікар, ветиринар аптикар, є пошта. Село має автобусове połącення так, що кожного ранку можете бути в Новім Саді. А що дуже важливе, усі пости села обсажені самими бачванцями. Вони власними силами розбудували своє культурне життя. Бачванська мова лунає у школі, на зібраннях, з амвону.

Я слухав розповідь о. Мітрата уважно і це все прозвучало для мене немов сон. Він оповідав, що давніше обслуговувало громаду трьох священиків, а сьогодні з браку їх є лише двох. В часі Свят є багато праці в парохії, а іншим разом до хресту зголощується кільканайцять дітей. Похорони раз-ураз відправляють на місце відпочинку заслужених земляків Бачки.

Захоплений першими враженнями з баченого і пережитого я рішився скористати з запрошення о. пароха і прибути на Великдень. Та о. мітрат звернув мені увагу, що треба б прибути вже в четвер, коли властиво свята починаються. Подякувавши за гостинну, ми всі троє відіхали до Нового Саду, щоб за кілька днів знов прибути до Р. Керестуру.

*

Щасливо склалося, що я одержав дозвіл на перебування в Руськім Керестурі і вже в четвер о 2-ій год. явився на приходстві. Мене привітно зустрів о. мітрат, подаючи до відома порядок святкування. Потім вручив мені служебник, щоб я заздалегідь притотовився та взяв чинну участь в Богослуженнях. На старості літ прийшлося мені таки добре познайомитись з текстом канонів і стихирів, чого раніше я не знав, хіба побіжно. Так нас недостаточо виховувано і звідсілля не можна дивуватись нашому лібералізму. Зате наш народ засвоїв собі майже всі тонкості обрядові і ніякий інтелігент не міг йти з ним на змагання. Приходять мені на гадку свята в Нестаничах, де вірні навіть без дяків співали канони, стихирі і пісні, що дякам облекшувало працю.

Мені призначено гарну кімнату на нічліг в сусідстві о. мітрата, звернену до огороду з гарним видом на околицю.

Бажаю навіть докладніше подати порядок Богослужень, щоб можна було зорієнтуватись, які різ-

ниці обрядові виступають мимо тих самих книг Богослужебних.

В четвер о год. 18-ій відслужено Вечірню враз зі Службою Божою, на якій вмивано ноги похилим віком. Мені теж припала честь перший раз в житті бути учасником вмивання ніг. Церкву виповнили вірні вщерть, всі засіли на своїх місцях. О. Мітрат вийшов з прибічної закритті і почав Богослуження. Потім розлігся голос дяківського крилосу, що з місця виступив фортіссімо. Що за голоси дзвінки, які арії, немов вишколені в якій музичній школі. В Керестурі є також дяківська школа, з якої рік річно виходить багато дяків. На переміну співали з крилосу дяки, а тенори підтримували баци. На переміну читано канони або стихирі. З легка один дяк дає знак, коли хто другий має зачати співати. Бо попри дійсних дяків в крилосі засіли ще молодші adeptи. Слухати апостола, це у їх виконанні, громогласна пісня. З грудей пливе сильний голос, ціла церква дροжить! Коли вмивано ноги на пам'ятку, як це чинив Христос, то ді молодший священик читав дотичне місце з евангелії, а о. Мітрат похилиювався і в два ряди уставленим вірним отирав ноги. Була це хвилина надто поважна. Приявні в скупчені духа слідкували за ходом церемонії.

В п'ятницю рано відслужено утрено з читанням 12 страстних евангелій. Читало двох священиків на переміну. Затихли дзвони і тільки калатала звіщали, що входимо в стадію страстей Господніх. В церкві невимовна тиша, створюється настрій жалю, мав я враження, що живу в часах Христа.

Щойно по полудні відбулося заложення плащаниці, отжеж відмінно як у нас. Віки впровадили деякі зміни щодо часу. Обхід відбувся під вечір. Поважні господарі несли плащаницю наоколо церкви, а народ зо свічками в руках плив за священиками, що над вечір додавало особливого чару.

Такої чисельної участі мені не приходилося в житті бачити. По трикратнім обході плащаницю вміщено посеред церкви, в місці вже з полудня приготіваним метким і передбачливим паламарем. Це молодий муштина, що визначався великою орієнтацією, а не старший віком як то бувало у нас. Відтак священик сказав місцевим бачванським говором проповідь. Згодом вірні за чергою приступали до цілування плащаниці. Це тривало достіть довго аж всі приявні перейшли. В церкві можна було бачити місцевих сестер Служебниць,

що багато причинились до прикраси Божого Гробу.

В суботу відбулася Єрусалимська Утренья. Її співано як у нас! Зрештою більше Богослужень не було, тільки вірні раз у раз відвідували гуртом або поодинокю Гріб Господній. Всі зодягнені на чорно на знак жалоби.

Зблизився день Воскресення. Уже о год 23-ій вночі почалося пасхальне Богослуження, згодом вечірня, а по чтеніях віднова Христового обіту враз з визнанням «вірую». По апостолах, що його відчитує дяк сильним барітоном, священики вбираються в світлі ризи і відносять плащаницю на престіл.

В годину пізніше розпочалася Воскресна Утренья. Виходимо всі з церкви, вірні бічними виходами, а процесія зо священиками головним. Священик інтонує «Христос Воскресе», відтак хрестом стукає три рази об двері, пісно підхоплюють дяки і пливе вона могутня, воскресна пісня, якої мені у цьому виконанні не доводилося почути і напівом і чистими голосами. Тут я поновно пережив ті радісні великодні дні, що колись ще на рідній землі. І «Плотію» і «Ангел вопієше» і стихирі про паску, все те виконано по мистецьки і з такою прецизією, що я не міг збагнути, бо хіба хор Івана Охримовича у св. Юрі у Львові дорівнював виконанню цих пісень! Я був заворожений. А керестурські дзвони, немов акомпаніювали хоріві. Тільки напівом воскресна пісня дещо відбігала від нашої і я спробував разом з дяками відспівати галицьку мелодію, що являється найкращою зі всіх мелодій, співаних Греками, Болгарами і Москалями. На ша арія найкраще віддає Христове Воскресення.

О 9-ій год. рано відслужено врочисту Службу Божу і посвячено паски. Священики виступили в що найкращих ризах, яких є доволі, багатшою церкві понад керестурську немає. І вірні приоділися відповідно. Жіноцтво в гарних ясных строях, шалінові хустки і оксамітні спідниці одні краці від других, це немов ревія моди. Муштини в мійських одягах, тут народного строю немає, з віками затратився, а старші господарі в чорних плащах. Церкву виповнили Керестурці так щільно, що годі було кому місце знайти. Перед вівтарем стояло братство церковне зо свічками. Відбувається читання евангелії в трьох мовах, старославянській, грецькій і бачванській. Виступає на амвон молодий священик і в краснорічєвій проповіді вітає парохіян зо Святами. Його привіт

був виголошений в параокситонах «Христос Воскрес», який викликав в мене деяке збентеження, бож мені ніколи не прихотилося чути подібного наголосу!

Сл. Божа скінчилася. Священики вийшли на церковний майдан. Попереду процесія, молоді хлопчики зі звіночками, а з церковної вежі лунає безперервно гомін дзвонів. У уставленому підвищенні відмовлено молитви, потрібні при свяченні пасок, а навкруги куди не глянь, море голів. Неперевершина картина. Ще ніколи не приходилося мені зустрічати стільки привних, все що жило в Керестурі було в церкві, хиба хорі і немічні остали дома. Обличчя всіх усміхнені, сповнені радістю.

Навкруги церкви уставилися люди з своїми приносами, все те, подібно як у нас. Около 1000 кошчків в гарних бачванських рушниках зо свяченим. Священики йдуть і довершують свячення пасок. Як було мені радісно, що я найшовся в тій атмосфері що я далекий від тієї дійсності, яка запанувала над світом. Я подумав є ще одна країна Бачванців, що живе давнім життям, далеким, що сягає в сиву давнину. Їхнє життя лише виповнює релігійність і там можна знайти спокій, відпочинок. В будний день при праці на рілі або при станку, а в свято проводять час по святочному. У них ще патріархальні відносини. Живуть зі собою мирно без тої жадоби за межу.

Розходяться вірні з свяченим, складають собі побажання і йдуть додому. За хвилину майдан став порожний. Священик запрошує мене на свячене, але не тільки мене. До нього скеровують свої кроки старші провізори, дяки, паламар і місцева інтелігенція, щоб скласти о. парохіві свої побажання. Є окрема зала на приходстві, що вміщує около 50 представників села. О. мітрат щиро вітається з ними, дякує за привіти і вгощає. Пливе щераз Воскресна пісня також в галицькому напіві і я це наголошую як спробу нашого зближення. Єднаємося немов одна родина і це додає мені невимовної радості, що можлива тільки в часі Великодніх Свят.

Я роздумував, як міг г. Костельник зрадити не тільки свою церкву, але своїх односельчан, коли ж вони так прив'язані до католицької церкви, як міг писати до них, що «виконав все з чистою совістю перед Богом і Церквою». Прибув до Галичини і заразився восточизмом, а разом з тим посунувся аж до зради. З амвону в церкві пода-

но до відома громадянству вчинок їх брата і з обуренням прийняли Керестурці його поступок. Всі його осудили, лише старший його брат відсунувся від церкви. А Костельник ще мав бажання приїхати до Бачки, щоб їх повернути на православ'є, тому розписував листи до кривних, ближчих і далеких, до священиків але не одержав від них відповіді. Скоропостижна смерть стала на перешкоді диявольським його замірам.

По обильнім обіді у о. мітрата ми вибралися на прохід, а по дорозі ревізували всіх, що були у Отця пароха. Гарний це звичай, ніде інде його не зустрічати! Відвідали ми також сестер Службениць, які в своїм домі щиро нас гостили. У кожному домі все подавано вино, що у нас би рівнялося хиба горілкою.

Другий день свят теж пройшов скоро. По Сл. Божій відбувається традиційне поливання. Треба пригадати, що гаївок в Керестурі немає, тільки поливаний понеділок. Але дещо інакше як у нас. У них більше культурно, а не дико як бувало на рідних землях! Повозки запряжені в гарні коні мчать вулицями і заїжджають на подвіря, де живуть дівчата. Кількох муштин вискакує з повозки і з фляшочками по воскреснім привіті поливає дану особу. Господар хати відтак частує їх вином. Все те проходить у дуже погідній атмосфері. Я придивлявся до тих ескапад, що в одну і другу сторону гнали і щиро сміявся. Так само пройшов третій день з тою різницею, що тепер дівчата заїжджали повозками і як стій реванжувалися за вчорашній день.

Прийшов час мого відїзду, я працював зі всіми, які вийшли мене супроводжати, від о. Мітрата одержав я незвичайний дарунок, три ручники роботи керестурських жінок, з їхнім вишиванням. Це одиноке, що нагадує давню хатну прикрасу.

*

Годилобся на закінчення згадати про їхнього архиєпископа кир Гавриїла Букатка, що став Владикою від кількох літ і завідує своєю дієцезією з осідком в Крижевцях. Не тільки має самих вірних Бачванців але також Галичан-Українців, що то поселилися ще за часів Австрії, в Босні і Славонії, також йому підлягають греко-католики Хорвати, є кілька македонських гр.-католицьких парафій аж на грецько-македонським кордоні, є кілька громад мадарських і одна румунська.

Архиєпископ Букатко ізза свого доброго серця та ввічливости є ними люблений. До нього можна зайти в кожну пору і не треба вимолювати авдієнцій, як до інших наших Владик. Тішиться загальною пошаною. Останньо іменованний коадьютором при боці латинського митрополита в Білгороді з правом наступства.

Щоб в цьому короткому репортажі дати повний образ розміщення Бачваців згадую мимоходом про територію «Срем», що лежить по правому боці Дунаю, де є розсіяні наші гр.-католицькі громади. Назву виводить від колишнього міста «Сірміум» яке Римляни оснували ще до часів Христа. Якраз тепер в Митровиці над Савою проводять розкопки. Мав я нагоду і тут побувати і зайти до о. декана Гіршоватого Мирона, що живе в люксовій палаті. Сам чудово співає але також його дружина і діти, які є відомі своїм хором на всю околицю. Цікаво, що дяка у нього немає, а функції дяка виконує сама їмость з дочками. Здається, що у нас такого випадку не було. Я пробув у нього кілька годин, а потім ми вибралися до Вуковару над Дунай, де священиком є відомий бесідник о. Стефанюк. Їхали ми автом о. декана.

Поміж Бачвацями розсілися також наші Галичани, що покинули Боснію. Жалко було виїздити з гостинної Бачки, жалко було за тим народом, що так сильно держиться своєї віри і заніщо би не поміняв, за їх сердечністю і гостинністю. Це одинока наша територія не заражена партійними сварками і тим вона перевищує нас всіх!

д-р Володимир Мурович

НЕПОПРАВНІ ПОЛЯКИ

(Закінчення зі стор. 13)

Врешті звертає увагу п. Віценцові, що «треба знати і респектувати наші стремління і уважати Українців за рівного собі партнера».

Виступ п. Вінценца говорить проречисто, що навіть Поляки того покрою, як він, ще не зрезигнували з зазіхань на наші землі і що хиба одна смерть їх вилічить від тих мрій і завдасть останній удар.

За відповідь пані Рудницької належить їй повне від нас признання, бо ніхто з наших новочасних публіцистів не заняв становища супроти невмісних аргументів п. Вінценца.

ТІ ЩО ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

Бл. п. о. СТЕПАН РУДЬ

Консигторіяльний Радник і проф.
Богословської Академії

З Галичини наспіла сумна вістка, що в Павлові, Радеківського повіту в дні 23. січня 1963 р. упокоївся в Бозі бл. пам. О. Степан Рудь, дійсний крилошанин Львівської Митрополічної Консигторії, професор літургії і Духовник Львівської Духовної Семинарії, довголітний в'язень на Сибірі — на 80-му році свого трудолюбивого життя і вірної служби Христовій Церкві.

Похорони відслужили три українські католицькі священики в домі, де покійний народився. Ніхто не ніс хреста, дзвони не дзвонили, хорувов не було, але зате ціле село вийшло у поклони Його супроваджати на місце вічного відпочинку. Покійника поховано біля гробниці колишнього пароха.

Його Родині передаємо найвищі спочування з приводу невіджалуваної смерті.

**ПОМЕР БАРОН А. фон ЛЕГАР,
ГЕНЕРАЛ УГА**

З Відня наспіла вістка, що в дні 12. 11. 1962 р. помер у своєму замку на Деблінгу у Відні барон Антін фон Легар, ген. УГА.

Як полковник УГА зимою 1918—1919 р. брав живу участь у боях за Львів, а навіть уклав плян наступу та команда УГА його не прийняла. Він стояв на становищі творення ударних груп, що теж НК УГА не прийняла. Покійний втретє пробував переконати наше командування про недоцільність облоги Львова, висуваючи плян прориву залізничного шляху Львів—Перемишль. Та командант Павленко усі його найкращі пропозиції відкидав, чим спричинив нашу програму.

Похорони відбулися з великою участю народу. Українців заступали парох Церкви св. Варвари і український хор під диригуванням Вп. проф. Гнатишина.

Імя кол. ген. УГА залишиться на все в історії нашого народу.

О. ІГОР СЕНДЕЦЬКИЙ

В дні 19 січня 1963, на сам наш Йордан, упокоївся в Бозі о. Ігор Сендецький, парох Оснабрюку. Був сином священика з Завалова, Богословські студії покінчив у Львові. Як священик був на кількох парохіях зокрема в Підволочиськах, аж доки не виїхав на еміграцію. Господь наділив його письменницьким талантом а свої поезії поміщував часто в «Голосі Хр. Чо-

3 хроніки

Новий Протоархимандрит о. д-р Анатазій Великий ЧСВВ

На ген. капітулі оо. Василян, зібраній в Римі ц. р. обрано нового Протоархимандрита в особі Всесвітлішого о. д-ра Анатазія Великого.

Українська віроісповідна громада в світі приняла з задушевною радістю вибір о. д-ра Великого, відомого вченого, богослова, історика, автора «Римських Документів», що досі вийшли в 30 томах.

Але в парі з тим прощаємо з вдячністю довголітнього попереднього Протоархимандрита о. Павла Миськова, який під час свого урядування виявив стільки енергії і посвяти, коли треба було розбудувати монаше життя на ново, який розвинув був велику акцію за створення можливостей для василянських кандидатів, а врешті завершив купном нового дому для Еасилянської обителі.

При цьому годилося б порушити одне важливе питання. Коли наближається пора нової Соборової сесії, наші священики можуть користуватись приміщенням у доптичних монаших чинів, які існують в Римі, навіть на Джіянїкольо та коли йдеться про світських про-

чан, для них не можна знайти навіть найскромнішої кімнати. В часі Собору наші журналісти не могли теж користати з наших приміщень, що й спричинило їхню відсутність. Правда, треба з признанням підкреслити, що бувший протоархимандрит виявив багато щедрости для нашого кореспондента, а оо. Селезіяни ще в більшій мірі.

Тому коли надходить друга сесія Вселенського Собору треба б вже заздалегідь подбати бодай про скромне приміщення для наших кореспондентів, чи то на Джіянїкольо, чи по монаших чинах, чи винайняти догідний льокаль, щоб вони могли працювати без жури за приміщення і хліб насущний. Інші народи подбали про це своєчасно, тому їх діяльність як репортерів була успішною. Бож не можна все складати на наші священичі сили. Світський Апостолат здобув в світі належне місце і заслуговує на увагу, а в нас ця ділянка занедбана; світських усувається на останній плян або цілком поминається!

Вітаючи щераз новообраного Протоархимандрита Всесв. о. д-ра А. Великого просимо наші побажання взяти до ласкавої уваги.

СЛОВА ПОДЯКИ

З нагоди появи розвідки «Гр. Кат. Церква в житті Українського Народу» о. Тарас Дурбак, парох в Акроні пише:

Високоповажаний Пане Докторе! Висилаю належитість за 15 брошур «Роля гр. кат. Церкви в житті укр. народу в сумі 15 доларів.

Гратулюю за гарну і дуже на часі видану книжечку. Високо ціню Вашу працю і молюся за Ваше здоров'я. Бажаю Веселих Свят і остаю з христ. привітом о. Тарас Дурбак.

ловіколюбця». Любив подавати Христові причти в поетичній формі і тим себе виявив неперевершеним.

В часі війни пережив велику особисту трагедію, розлучився зі своєю дружиною і дітьми і тим так перенявся, що це вплинуло некорисно на його духовий настрій. Визначався великими чеснотами в свому житті як ревний душпастир, громадянин, приятель молоді і для всіх прихильний. Похорони відбулися в дні 23. січня 1963 при великій участі парохіян, українського і німецького духовенства.

Лишив собі великий жаль так у своїх вірних як тих, що його ближче знали. Хай чужа земля, що його пригорнула, буде йому легкою.

СВЯТОЧНІ ПОБАЖАННЯ

З нагоди Великодніх Свят вітає підписаний Всч. Отців Дионізія Кульчицького і Василя Прийму та Вп. Панів Дра. Семена Шевчука в Торонті, Дра. Степана Божика в Лювені і Дра. Дмитра Бучинського в Мадриді.

Господніх Ласк, здоров'я і радості бажає Др. Володимир Мурович

УКРАЇНСЬКІ ХРИСТІЯНСЬКІ ВІСТІ UKRAINISCHE CHRISTLICHE NACHRICHTEN

Двомісячник

München 23, Postfach 1003

Bundesrepublik Deutschland

Herausgeber:

Ukrainische Christliche Union
Geschäftsführer:

Dr. Wolodymyr Murowytsch
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і виправляти мову.

ПЕРЕДПЛАТА:

Німеччина 1 ч. піврічно, річно
і Європа 2.— 12.— 24.— нм
В заоканських краях 0.50 3.— 6.— дол.

München 19, Bothmerstr. 14
Buchdruckerei „Logos“